

FISKAALISET KASSAJÄRJESTELMÄT

Hankeselvitys osa I

VAIKUTUKSET YRITYKSIIN, VEROTULOIHIN JA LAINSÄÄDÄNTÖÖN

SELVITYS 11/2018

Harmaan talouden selvitysyksikkö		Julkaisu-aika 12.6.2018	
Tekijä Olavi Kärkkäinen, Tuija Hannula, Eero Mononen		Julkisuus Julkinen	
Julkaisun nimi Fiskaaliset kassajärjestelmät. Hankeselvitys I: Vaikutukset yrityksiin, verotuloihin ja lainsäädäntöön			
Julkaisutapa sähköinen		Sivuja 30	Liitteitä 4
Lisätietoja medialle: Johtaja Janne Marttinen, puh. 029 512 6066 Apulaisjohtaja Marko Niemelä, puh. 029 512 6070 Muut yhteydenotot htsy@vero.fi tai www.harmaatalous.fi/Asiakaspalvelu			

TIIVISTELMÄ

Valtioneuvosto antoi harmaan talouden torjuntaohjelmassaan keväällä 2016 Verohallinnolle tehtäväksi selvittää käteisille toimialoille suunniteltujen fiskaalisten kassajärjestelmien soveltuvuutta Suomeen.

Kassajärjestelmiä koskeva uudistus edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia, joissa mm. määriteltäisiin yritysten ja Verohallinnon oikeudet sekä velvollisuudet. Myös tietosuojaan liittyvät kysymykset tulisi määritellä. Tässä raportissa kuvataan keskeisiä lainsäädännön muutostarpeita.

Suomen lainsäädännössä ei ole säädetty kassajärjestelmien tai kassalaitteiden vähimmäisvaatimuksista, käytöstä ja niiden ominaisuuksista. Verohallinnon työryhmä esittää, että Suomessa otettaisiin käyttöön ohjelmistopohjainen reaaliaikainen kassajärjestelmä (fiskaalinen kassajärjestelmä), joilla olisi laaja soveltamisala eri toimialoilla. Uudistuksella varmistettaisiin, että Verohallinto saisi tiedot myyntitapahtumista välittömästi myyntihetkellä. Soveltamisalaa olisi mahdollista laajentaa koskemaan myös yritysten välistä kauppaa ja alustaloutta.

Tulonsalaukset harmaan talouden tekotapana aiheuttavat verovajetta. Käteisillä toimialoilla ohimyynti tapahtuu yksinkertaisimmillaan jättämällä myyntitapahtuma osittain tai kokonaan kirjaamatta kassalaitteeseen tai kassajärjestelmään ja kirjanpitoon. Mahdollista on myös muuttaa tai poistaa myyntitapahtumia kassajärjestelmän myyntirekisteristä ennen kirjanpitoon vietävää myyntiraporttia. Tulonsalauksissa myyntitapahtumien aukoton yhteys kirjanpitoon katkeaa.

Selvityksessä on tutkittu eri toteutusmallien avulla kuinka suurta yritysjoukkoa kassalaitteiden ja -järjestelmien fiskalisointi mahdollisesti koskisi ja minkälaisia velvoitteidenhoitoon liittyviä ominaisuuksia lain piiriin kuuluvilla yrityksillä on. Yritysten lukumäärää on tutkittu kolmella eri toimialajoukolla: 1.) majoitus- ja ravitsemistoimialan yritykset, 2.) muu palvelutoiminta ja 3.) muut toimialaluokituksen mukaan loppukuluttajalle käteiskauppaa käyvät yritykset. Majoitus- ja ravitsemistoimiala käsittää 13 458 yritystä, muu palvelutoiminta 27 214 yritystä ja muut käteiset toimialat 133 663 yritystä eli kokonaisuudessaan yhteensä 174 335 yritystä.

Vaikutukset yrityksiin ja verokertymään

Fiskaalisten kassajärjestelmien vaikutuksia eri maiden verokertymiin on selvitetty. Useat maat ovat raportoineet positiivisista vaikutuksista verokertymään ja myös kilpailuneutraliteettiin.

Mikäli uusien kassajärjestelmien käyttöönoton vaikutukset ovat samanlaiset kuin Ruotsissa ja Norjassa, tarkoittaisi niiden käyttöönotto Suomessa merkittävää verotulojen kasvua vuositasolla. Arviolaskelma verotulojen kasvusta perustuu sovellettuun Ruotsin laskentamalliin. Arviolaskelmassa on huomioitu varovaisuuden periaate (kertymäksi laskettu vain 50 %). Vertailutietona esitetään Ruotsin ja Norjan laskentamallien tulokset.

Verotulojen lisäykseksi Suomessa on laskelmien perusteella odotettavissa 120 - 140 miljoonaa euroa vuodessa perustuen sovellettuun Ruotsin laskentamalliin. Vastaavasti ensimmäisen vuoden verovähennyskelpoiset hankinnat yrityksille ovat suuruusluokaltaan 120 - 140 miljoonaa euroa ja jatkossa yritysten vuotuiset ylläpitokustannukset ovat 25 - 30 miljoonaa euroa sisältäen korvausinvestoinnit. Ylläpitokustannukset ovat verovähennyskelpoisia ja kuuluvat normaaliin liiketoimintaan eivätkä muodosta lisääntyvää hallinnollista taakkaa.

Verohallinnolle järjestelmän perustamiskustannukset ovat ensimmäisenä vuonna noin 10 - 20 miljoonaa euroa ja lisäksi vuotuiset ylläpitokustannukset ovat noin 4 - 6 miljoonaa euroa. Kustannus-hyötyanalyysin perusteella fiskaalinen kassajärjestelmä investointina näyttää kuoleutuvan nopeasti kasvaneiden verotulojen myötä.

Fiskaalisen kassajärjestelmän hyötyjä ovat välitön verotulojen kasvu ja harmaan talouden torjunnan edellytysten parantuminen, valvonnan kehittyminen sekä kilpailuneutraliteetin turvaaminen. Positiivisia vaikutuksia ovat myös parantunut kansantalouden tilinpito ja tuki rakenteellisen kuittidatan käytölle liike-elämässä.

Fiskaaliset kassajärjestelmät luovat edellytyksiä vastata myös sähköisen kaupan ja ns. alus-talouden verotuksellisiin haasteisiin sekä edistävät mahdollisesti maksamisessa tapahtuvien kehitysaskelten toteutumista.

Avainsanat: fiskaalinen kassajärjestelmä, online, offline, hallinnollinen taakka, ohjelmistosovellus

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KÄTEISTEN TOIMIALOJEN YRITYSMÄÄRÄT	2
2.1	PERUSTIETOJA	3
	<i>Oikeudellinen muoto</i>	3
	<i>Toimiala</i>	4
	<i>Aluejakauma</i>	6
2.2	TOIMINTA	6
	<i>Rekisteröinnit</i>	6
	<i>Toiminta-aika</i>	8
	<i>Tilikaudet ja toiminnan laajuus</i>	8
2.3	VELVOITTEIDEN HOITO	12
	<i>Verotuksen ilmoituspuutteet</i>	12
	<i>Verotuksen maksupuutteet</i>	13
2.4	TALOUS	16
	<i>Tilinpäätöksen avainlukuja</i>	16
	<i>Tulos ja oma pääoma</i>	17
3	ARVIOIDUT TUOTOT JA KUSTANNUKSET	19
3.1	KASSALAITTEIDEN VAIKUTUS VEROTULOON	20
	<i>Sovellettu laskentamalli</i>	20
	<i>Ruotsin laskentamalli</i>	21
	<i>Norjan laskentamalli</i>	21
3.2	KASSAJÄRJESTELMIEN UUSIMISEN JA PÄIVITYKSEN KUSTANNUKSET	22
	<i>Sovellettu laskentamalli</i>	23
	<i>Ruotsin laskentamalli</i>	23
	<i>Norjan laskentamalli</i>	23
3.3	ONLINE-KASSAJÄRJESTELMÄN MUITA HYÖTYJÄ	24
4	VAIKUTUS LAINSÄÄDÄNTÖÖN	26
4.1	LAIN MUKAINEN TEHTÄVÄ	26
4.2	TIEDONSAANTIOIKEUDET JA SANKTIOT	27
	<i>Sanktiot</i>	27
4.3	SALASSAPITO	27
4.4	HENKILÖTIETOJEN SUOJA.....	28
5	YHTEENVETO	30

LIITTEET

Liite 1	Selvityksessä käytetyt luokittelut
Liite 2	Käteistoimialat
Liite 3	Käteistoimialan yritykset jotka eivät ole alv-rekisterissä
Liite 3	Erittelyt
Liite 4	Tuotto- ja kustannuslaskelma

1 JOHDANTO

Suomessa ei ole käteisten toimialojen kassalaitteita tai kassajärjestelmiä koskevaa lainsäädäntöä, jossa määriteltäisiin kassalaitteiden minimivaatimukset tuottaa ja tallentaa kirjanpitoon luotettavaa tietoa talouden myyntitapahtumista.

Valtioneuvosto antoi harmaan talouden torjuntaohjelmassaan keväällä 2016¹ Verohallinnolle tehtäväksi laatia esiselvityksen käteisille toimialoille suunniteltujen tyyppihyväksytyjen kassajärjestelmien/fiskaalisten kassajärjestelmien soveltuvuudesta Suomeen.

Selvityksen tässä osassa tutkitaan käteistoimialojen yrityksiä, joita kassajärjestelmävelvollisuus koskisi sekä arvioidaan sen vaikutuksia. Fiskaalisen kassajärjestelmän käyttö voidaan myöhemmin laajentaa koskemaan yritysten välistä kauppaa ja alustataloutta.

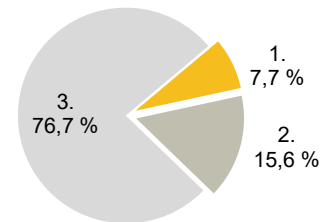
¹ <http://intermin.fi/documents/1410869/3723676/Harmaan+talouden+torjuntaohjelma+vuosille+2016-2020/5babe37d-5044-4b8f-8f10-818640590d60>

2 KÄTEISTEN TOIMIALOJEN YRITYSMÄÄRÄT

Käteisten toimialojen yritysmäärät muodostettiin valitsemalla toimialaluokituksesta² käteis-toimialat³. Käteistoimialoiksi valittiin toimialat, joissa toimialakuvauksen perusteella loppukuluttaja maksaa saamansa tuotteen tai palvelun käteisellä tai maksukortilla. Toimialoja on yhteensä 805. Käteistoimialoiksi valikoitui 193 toimialaa⁴ (24,0 %).

Käteistoimialoista on haettu y-tunnukselliset toimijat jotka olivat poimintahetkellä (11/2016) ennakkoperintä-, alv- tai ta-rekistereissä. Rekistereissä oli yhteensä 523 866 yritystä. Näistä 33,3 prosenttia toimi käteistoimialoilla. Yritysmääräksi **saatiin 174 335 yritystä**. Selvityksessä yritykset on jaoteltu kolmeen osaan:

1. majoitus- ja ravitsemistoimialoilla (13 458),
2. muilla palvelutoimialoilla (27 214) ja
3. muilla käteistoimialoilla toimiviin yrityksiin (133 663).

Majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksistä 2 440 (18,1 %) on majoitustoimintaa harjoittavia ja 11 018 (81,9 %) ravitsemistoimialan yrityksiä.

Muu palvelutoiminta -luokkaan kuuluu henkilökohtaisia palveluja ja tavaroiden korjausta. Muissa palveluissa on parturi- kampaamoalan yrityksiä 11 962 (44,0 %) ja kauneudenhoi-topalvelualan yrityksiä 5 290 (19,4 %).

Toimialarajauksella saatua yritysjoukkoa harkittiin rajattavaksi pienemmäksi joko alv-rekisteröinnin tai liikevaihdon avulla niin että liikevaihdoltaan pienimmät ja suurimmat yritykset rajattaisiin kohdejoukon ulkopuolelle.

Kohdejoukon 174 335 yrityksestä neljäsosa (43 764) ei ollut alv-rekisterissä. Alv-rekisteröimättömistä 15 220:llä oli kuitenkin yli 10 000 euron liikevaihto. Näistä lähes 85 prosenttia (12 882) toimi sosiaali- ja terveystalouden toimialalla. (Liite 2)

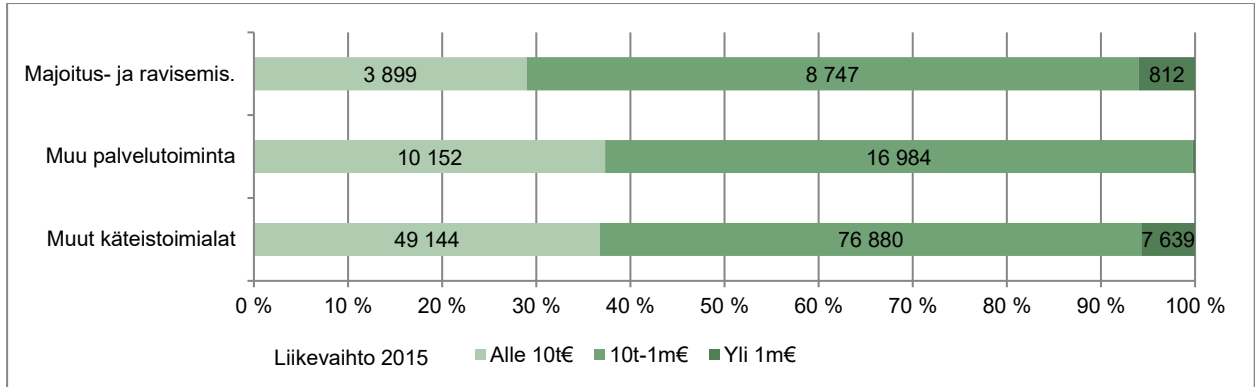
Kaaviossa 1 on tarkasteltu yritysten toiminnan laajuutta liikevaihtotiedon avulla.

² Toimialaluokitus TOL 2008, <http://www.stat.fi/meta/luokitukset/toimiala/001-2008/index.html>, Tilastokeskus

³ Valitut käteistoimialat lueteltu liitteessä 2

⁴ Kts taulukko L1 liitteessä 3

Kaavio 1. Käteistoimialoilla toimivien yritysten toiminnan laajuus (lähde: Verohallinto 11/2016)

Yhteensä 174 335 yrityksen yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2015 oli noin 85,1 miljardia euroa. Majoitus- ja ravitsemistoimiala käsittää 13 458 yritystä joiden yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2015 oli noin 5,6 miljardia euroa. Muu palvelutoiminta ryhmässä oli 27 214 yritystä, joiden liikevaihto oli noin 1,2 miljardia euroa ja muut käteiset toimialat joukossa oli 133 663 yritystä joiden liikevaihto oli noin 78,2 miljardia euroa.

Yrityksistä alle 10 000 euron liikevaihto oli 63 195 (36,2 %) yrityksellä. Yli puolet (34 651) näistä oli kuitenkin alv-rekisterissä. Yli miljoonan euron liikevaihto oli vain 8 529 (4,9 %) yrityksellä. Velvollisuus fiskaalisesta kassajärjestelmästä koski liikevaihdoltaan suurta joukkoa liikevaihdoltaan pieniä yrityksiä.

Kansainvälisessä käytännössä on pyritty kattamaan kaikki markkinoilla toimivat yritykset, jotka ottavat suorituksia vastaan käteisellä rahalla tai korttimaksuina. Viimeisenä tähän ratkaisuun on päätyttyä Norja, jossa kassalaittevaatimukset on ulotettu yrityksiin ja yksityishenkilöihin, jotka Norjassa tavaroiden tai palvelujen korvauksena ottavat vastaan rahaa tai korttimaksuja. Norjassa asetetaan lailla laitevaatimuksia kassalaitteille ja -järjestelmille, minkä vuoksi lain voimaantulo on porrastettu koskemaan laitevalmistajien laitetoimituksia 1/2017 alkaen ja 1/2019 alkaen maksuja vastaanottavia yrityksiä. Fiskaalisen kassajärjestelmän käytöstä ja kansainvälisistä käytännöistä IOTA- ja OECD-maissa on tehty oma selvityksensä.

2.1 PERUSTIETOJA

Perustiedot osiossa tarkastellaan yritysjoukon oikeudellisia muotoja, toimialajakaumaa ja alueellista jakautumista.

OIKEUDELLINEN MUOTO

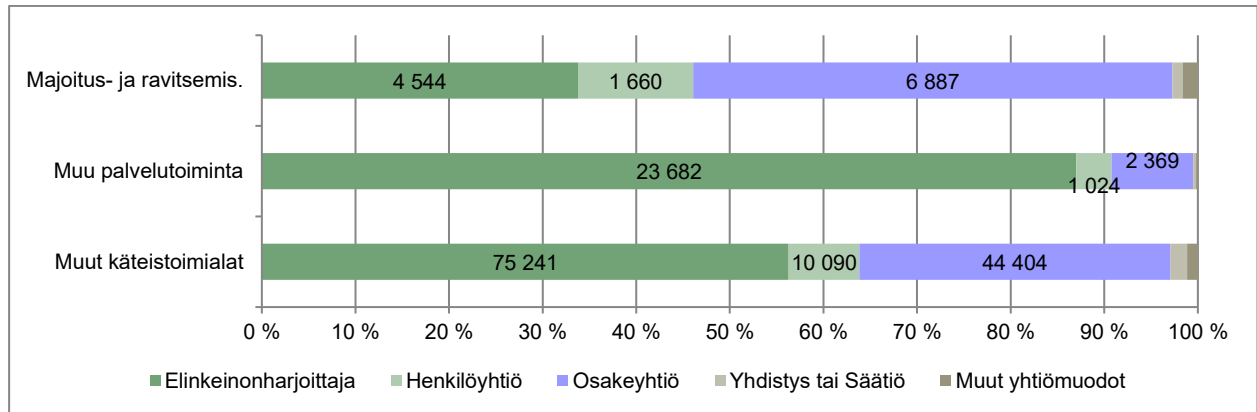
Oikeudellisella muodolla yksilöidään luonnollisen ja juridisen henkilön oikeudellinen asema. Selvityksissä käytettävä oikeudellinen muoto on Verohallinnon käyttämä oikeudellinen muoto, joka eroaa joiltain osin kaupparekisterin yhtiömuodosta.

Koko yritysjoukossa elinkeinonharjoittajia oli 103 467 (59,3 %), osakeyhtiöitä 53 660 (30,8 %) ja henkilöyhtiöitä 12 774 (7,3 %). Muita oikeudellisia muotoja oli 4 434. Kaupan, kulje-

tuksen ja majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksiltä vaaditaan liiketoiminnan harjoittamiseen kiinteitä tiloja ja käyttöomaisuutta. Liiketoiminnan pääomavaatimukset johtavat useammin osakeyhtiöiden ja henkilöyhtiöiden käyttöön elinkeinonharjoittajana toimimisen sijaan.

Kaaviossa 2 on esitetty käteistoimialoilla toimivien yritysten oikeudellisten muotojen jakauma.

Kaavio 2. Oikeudellinen muoto⁵ (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Elinkeinonharjoittajien osuus korostuu muu palvelutoiminta alan yrityksissä, joista elinkeinonharjoittajia oli 87,0 prosenttia. Majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksistä oli muista toimialoista poikkeavasti suuri osuus, 51,2 prosenttia, osakeyhtiöitä.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan yrityksissä elinkeinonharjoittajien osuus oli alhainen 33,8 prosenttia verrattuna muihin toimialoihin. Muiden käteisten toimialojen osalta elinkeinonharjoittajien osuus oli 56,3 prosenttia ja osakeyhtiöiden 33,2 prosenttia. Elinkeinonharjoittajien osuuden muutokset eri joukoissa korreloivat toimialan keskimääräisen liikevaihdon ja taseen keskiarvon kanssa. Alhainen liikevaihdon ja taseen keskiarvo nosti elinkeinonharjoittajien osuutta joukosta.

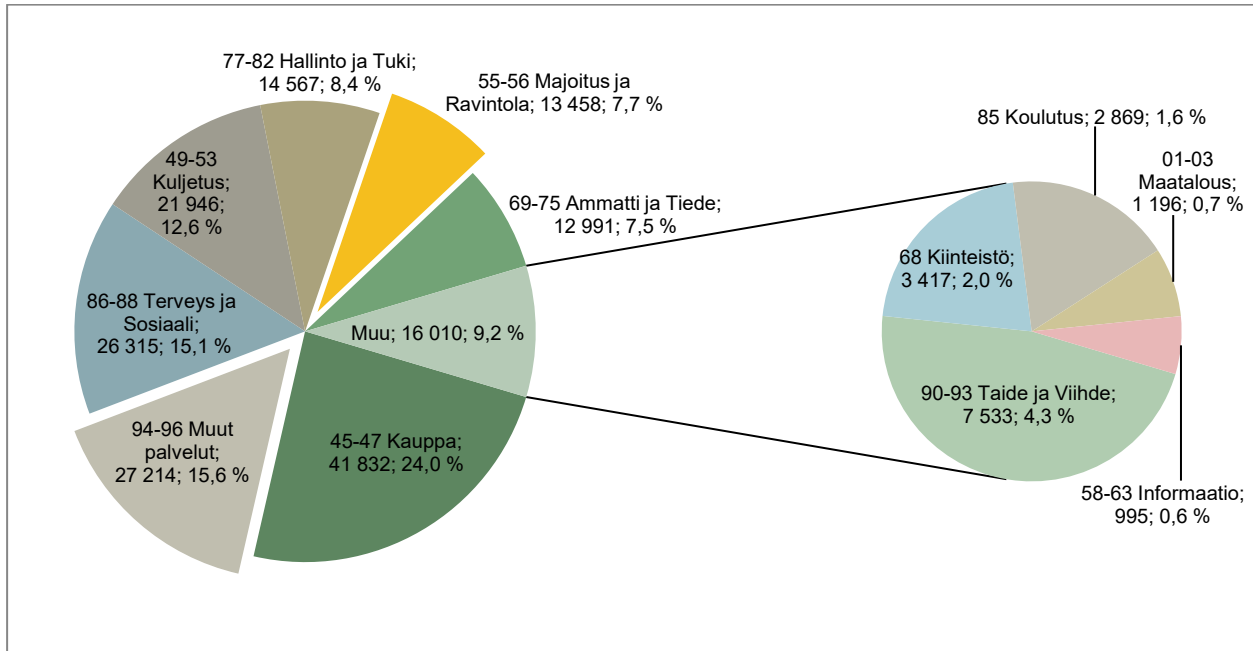
Muiden käteisten toimialojen yrittäjät myyvät pääasiassa omia työsuorituksiaan, jolloin käyttöomaisuuteen ei liiketoiminnassa sitoudu merkittäviä varoja ja yhtiömuotoiseen liiketoiminnan harjoittamiseen ei ole sellaista tarvetta kuin käyttöpääomaa vaativilla toimialoilla. Jos pienet, alle 10 000 euron liikevaihdolla olevat toimijat veloitetaan kassajärjestelmien piiriin, olisi harkittava, että Verohallinto tarjoaisi maksutta tai nimellistä maksua vastaan applikaation tai muun tuetun fiskaalisen järjestelmän pienyritysten käyttöön.

TOIMIALA

Toimiala on taloudellista toimintaa harjoittavan yrityksen tai ammatinharjoittajan pääasiallisen toiminnan perusteella määräytyvä elinkeinoluokka. Tässä selvityksessä käytetty toimialaluokitus vastaa TOL 2008 luokituksen jakoa pääluokkiin (kaavio 3).

⁵ Esitetty tarkemmin liitteen 3 taulukossa L3.2.

Kaavio 3. Toimiala (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet toimialaluokittain
 Luokiteltava tieto: toimialakoodi, poimintahetken tieto
 Luokittelu perustuu Tilastokeskuksen ylläpitämään TOL 2008 -toimialaluokitukseen.

Muut palvelut toimialaa tutkittiin erikseen toimialan rakenteen ja harmaan talouden riskien selvittämiseksi.⁶ Muut palvelut toimialan yrityksistä 63,3 prosenttia (17 252) toimi parturi-kampaamo- ja kauneudenhoitoalalla. Näistä 30,7 prosenttia (5 290) oli kauneudenhoitopalvelualalla ja 69,3 prosenttia (11 962) parturi-kampaamoalalla.

Elinkeinonharjoittajia oli 90,7 prosenttia yrityksistä. Toiminta-aika oli alle 3 vuotta 22,8 prosentilla yrityksistä, yli 5 vuotta 65,8 prosentilla.

Verojäämisiä oli 12,8 prosenttia (2 205) ja verojäämän massa oli 14 189 226 euroa, verovelan keskiarvo oli 6 435 euroa. Konkurssi tai saneeraus oli 19 yrityksellä.

Liikevaihtotietoa ei ollut 2 230 (12,9 %) yrityksellä. Huomattavaa oli, että alle 18 kuukautta toimineita oli 2 283 (13,2 prosenttia). Liikevaihto oli alle 40 tuhatta euroa 69,9 prosentilla yrityksistä (12 052). ALV-rekisteröityneitä oli 90,0 prosenttia (15 521) toimialan yrityksistä.

Liikevaihdon keskiarvo joukolle, jolla oli liikevaihtotieto, oli 44 517 euroa. Taseen keskiarvo yrityksille, joilla oli tilinpäätöstiedot, oli 13 576 euroa, maksettujen palkkojen keskiarvo oli 5 600 euroa per yritys.

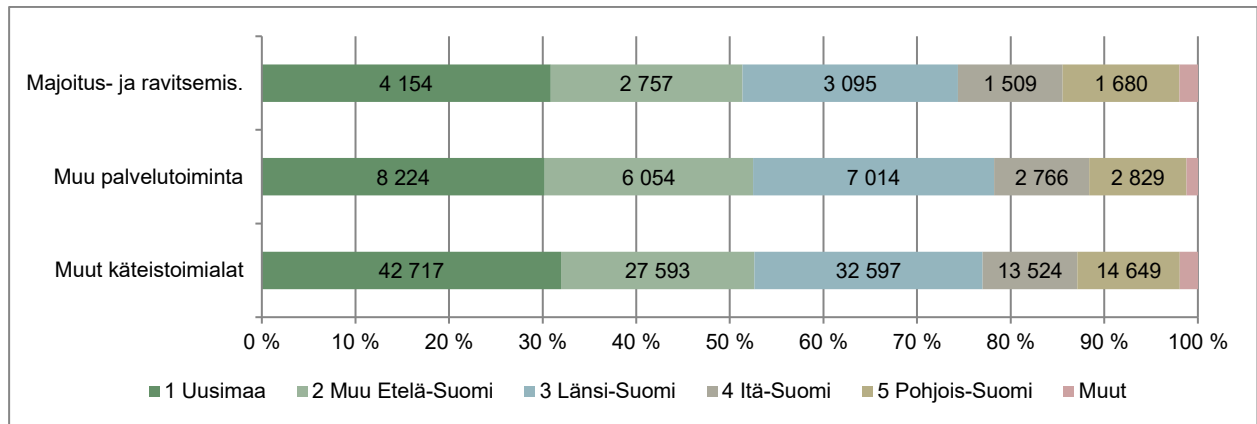
⁶ Parturin yli 100 000 euron verovahinko. Linkki: <http://www.is.fi/kotimaa/art-2000005205459.html>

ALUEJAKAUMA

Maakunnat on ryhmitelty Tilastokeskuksen käyttämää suuraluejakoa mukailleen. Tarkastelussa Uusimaa on erotettu muusta Etelä-Suomesta omaksi suuralueeksi, koska yritystoiminta on keskittynyt Uudellemaalle ja sen yritystoiminnan volyymi on selvästi muita maakuntia suurempi. Lisäksi yritykset, joiden kotipaikka on ulkomailla, ovat omana ryhmänään.

Määrävä tekijä yrityksen sijoittumisessa alueelle on yrityksen kotipaikka tietojen poiminnan hetkellä. Aluejakauma on esitetty kaaviossa 4.

Kaavio 4. Aluejakauma: suuralueet⁷ (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Tutkittaessa yritysten lukumäärien alueellista jakaumaa, havaitaan, että toimialasta riippumatta suuralueiden osuudet pysyvät lähes samana. Yrityksistä noin 30 prosenttia on Uudellamaalla. Uudenmaan ja muun Etelä-Suomen osuus yrityksistä on yli 50 prosenttia.

2.2 TOIMINTA

Toiminta-osiossa on tutkittu yritysten rekisteröintiä, toiminta-aikaa sekä toiminnan laajuutta kuvaavia tietoja.

REKISTERÖINNIT

Rekisteröinnit osiossa on tutkittu yritysten rekisteröitymistä kauppa-, ennakkoperintä-, työnantaja- ja arvonlisäverovelvollisten rekistereihin.

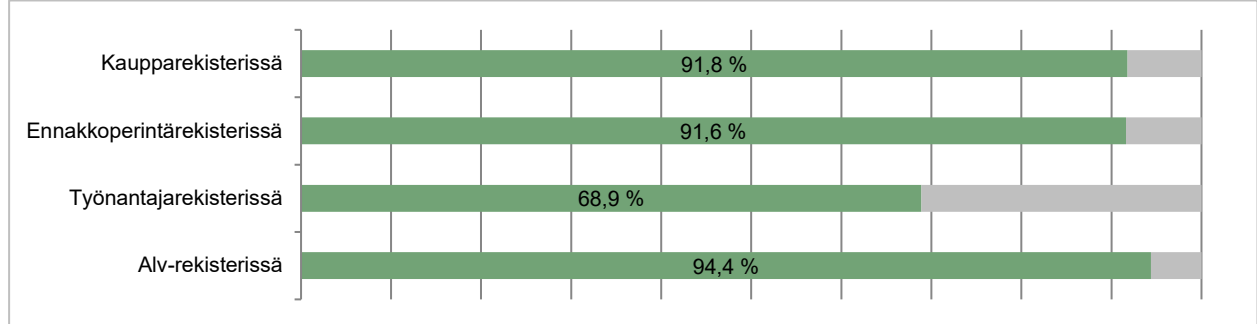
Yrityksistä 80,5 prosenttia oli merkitty kaupparekisteriin. Työnantajarekisterissä oli 37,6 prosenttia eli yritykset työllistävät pääasiassa vain yrittäjänsä (yksinyrittäjä). Ennakkoperintärekisterissä oli 94,9 prosenttia yrityksistä eli yrittäjät ovat suurelta osin palveluntarjoajia. Arvonlisäverovelvolliseksi oli rekisteröity 74,9 prosenttia yrityksistä. Alhainen rekisteröinti-prosentti tarkoittaa, että osa yrityksistä oli liikevaihdon alle arvonlisäverovelvollisuuden

⁷ Maakuntaerittely liitteen 3 taulukokossa L3.3.

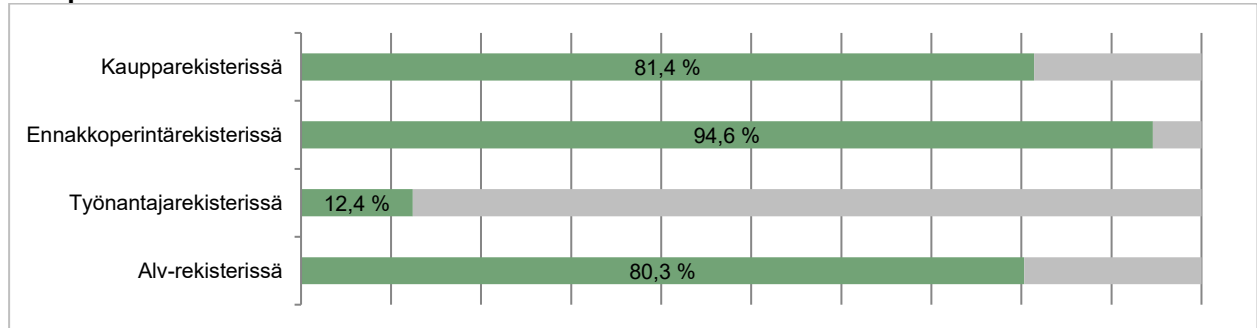
rajan ja osa tuottaa palveluja sosiaali- ja terveydenhuollon toimialoille, joita arvonlisäverovelvollisuus ei koske. Kaaviossa 5 on eritelty yritysten rekisteröinnit toimialaryhmittäin.

Kaavio 5. Rekisterierittely⁸ toimialoittain (Lähde: Verohallinto 11/2016)

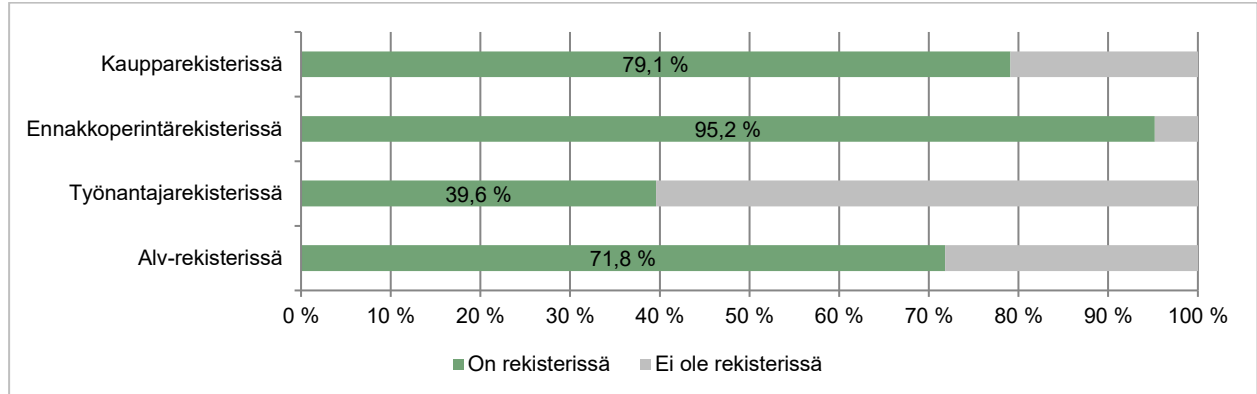
Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Muu palvelutoiminta

Muut käteistoimialat

Kaupparekisteriin merkittyjen osuus on korkein majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksissä, seuraavaksi korkein muu palvelutoiminta ja alhaisin jäljelle jäävillä muilla käteistoimialoilla.

Ennakkoperintärekisteröinnin osuus on korkein muiden käteisten toimialojen joukossa. Alhaisin majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, jossa sielläkin 91,6 prosenttia.

Työnantajarekisteröinnissä havaitaan toimialarakenteen tuovan eroja joukkoihin. Majoitus- ja ravitsemistoiminnassa työnantajarekisterissä oli 68,9 prosenttia, kun se muussa palvelu-

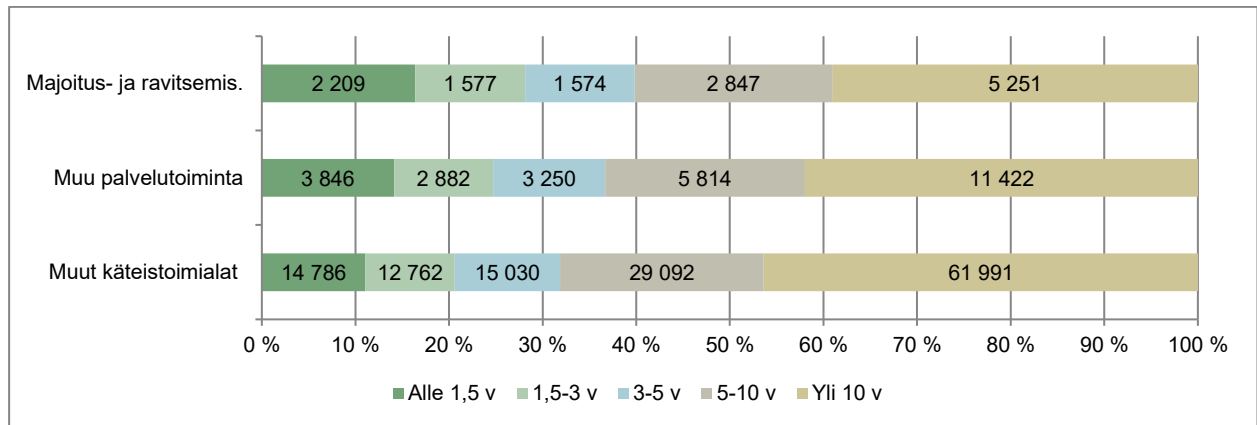
⁸ Rekisteröinnit taulukkomuodossa liitteen 3 taulukoissa L3.4. - L3.7.

toiminnassa oli 12,4 prosenttia ja loppuilla käteisillä toimialoilla 39,6 prosenttia. Alhainen työnantajaksi rekisteröitymisen aste kuvaa hyvin toimialan korkeaa yksinyrittäjien osuutta.

TOIMINTA-AIKA

Toiminta-aika on määritelty Verohallinnon rekisteritietojen (ennakkoperintä-, alv- ja työnantajarekisterit) avulla. Toiminta alkaa, kun yritys rekisteröityy ennakkoperintä-, alv- tai työnantajarekisteriin. Toiminta päättyy, kun yrityksen kaikki rekisteröinnit ovat päättyneet. Yli viisi vuotta toimineita yrityksiä on 66,8 prosenttia. Yritysten toiminta-aika toimialaryhmittäin on eritelty kaaviossa 6.

Kaavio 6. Toiminta-aika (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Majoitus- ja ravitsemistoimialan sekä muiden palvelujen yritykset ovat nuorimpia. Yli viisi vuotta toimineiden yritysten osuus on majoitus- ja ravitsemistoimialalla 60,2 prosenttia ja muissa palveluissa 63,4 prosenttia. Muilla käteisillä toimialoilla yli viisi vuotta toimineiden yritysten osuus on 67,2 prosenttia.

TILIKAUDET JA TOIMINNAN LAAJUUS

Toiminnan laajuutta voidaan kuvata tilinpäätöstiedoista saatavilla tuloslaskelman liikevaihdolla, taseen loppusummalla sekä palkansaajien ja maksettujen palkkojen määrällä. Yrityksen toiminnan laajuus on merkittävä tekijä arvioitaessa sen veloitteidenhoitoa ja mahdollisia harmaan talouden riskejä.

Selvitystä varten laskettiin eri joukkojen liikevaihdon ja taseen keskiarvot. Alhaisin liikevaihdon ja taseen keskiarvo oli muun palvelutoiminnan yrityksillä. Alhainen liikevaihdon keskiarvo tarkoittaa, että liiketoiminta on pääsääntöisesti yksin yrittämistä. Alhainen taseen keskiarvo kertoo vastaavasti, että liiketoiminta perustuu palvelujen myyntiin.

Toimiala, 2015		Majoitus- ja ravitsemistoiminta	Muu palvelutoiminta	Muut käteistoimialat	Kaikki käteistoimialat
Yritysten lkm		13 458	27 214	133 663	174 335
Liikevaihto €	yht.	5 639 825 100	1 233 854 369	78 276 378 684	85 150 058 152
	ka.	419 591	45 338	585 624	488 428
Tase €	yht.	3 493 609 899	460 539 877	48 235 438 627	52 189 588 404
	ka.	259 593	16 922	360 873	299 363
Palkat ja palkkiot €		1 310 923 183	190 501 945	11 772 958 068	13 274 383 197
Palkansaajien lkm		113 691	13 983	768 018	895 692

yht. = yhteensä, ka. = keskiarvo

Muussa palvelutoiminnassa yritysten keskimääräinen liikevaihto oli vain 9,3 prosenttia kaikkien käteisten toimialojen liikevaihdon keskiarvosta.

Liikevaihto

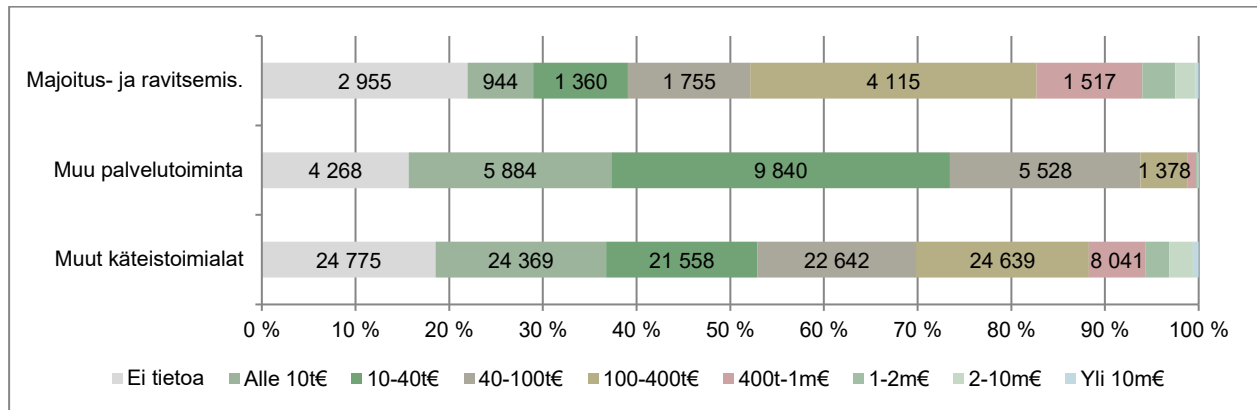
Liikevaihto kuvaa yrityksen toiminnan laajuutta eli reaali-prosessia euroissa. Liikevaihtoon luetaan kirjanpitovelvollisen varsinaisen toiminnan myyntituotot, joista on vähennetty myönnetty avustukset sekä arvonlisävero ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. Liikevaihtoon sisältyvät erät vaihtelevat toimialakohtaisesti.

Tutkittaessa yritysten liikevaihtotietoa havaitaan, että vuonna 2015 liikevaihtotietoa ei ollut 18,4 prosentilla yrityksistä. Yritysten toiminta-ajan tarkastelussa vain 12,0 prosenttia yrityksistä oli sellaisia, joilla toiminta-aika oli alle 18 kuukautta. Selvityksessä erottuu 11 157 yrityksen joukko, joilla ei ole toiminta-aikaan perustuen syytä liikevaihtotiedon puuttumiselle.⁹

Liikevaihto oli alle 10 000 euroa (tai tietoa ei ollut) 63 195 yrityksellä (36,3 %) ja yli 10 000 euroa 111 140 yrityksellä (63,8 %). Liikevaihto oli alle 400 000 euroa 156 010 yrityksellä eli 89,5 prosentilla kohdejoukon yrityksistä.

Kaaviossa 7 on tutkittu toiminnan laajuutta vuoden 2015 liikevaihtotiedolla toimialaluokittain.

⁹ Yrityksen kirjanpidossa jatkettun tilikauden maksimipituus on 18 kuukautta, joten tilinpäätös olisi tullut antaa.

Kaavio 7. Toiminnan laajuus: liikevaihto 2015¹⁰ (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Selvityksen kohteena olevissa käteisissä toimialoissa liikevaihdoltaan yli 400 000 euron yrityksiä oli suhteessa eniten majoitus- ja ravitsemistoimialalla. Seuraavaksi suurimmat yritykset suhteellisella liikevaihdolla mitattuna olivat muiden käteisten toimialojen yrityksillä ja pienimmät olivat muut palvelut toimialalla. Majoitus- ja ravitsemistoimiala poikkeaa myös siinä, että sillä oli suurin osuus yrityksistä, joilla ei ollut liikevaihtotietoja, 22,0 prosenttia.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan yrityksistä liikevaihto oli alle 100 000 euroa tai liikevaihtotietoa ei ollut 49,1 prosentilla, muissa palveluissa luku oli 93,8 prosenttia ja muilla käteis-toimialoilla 59,7 prosenttia.

Tase

Selvityksessä tutkittiin yritysten jakautumista eri taseluokkiin kohdetoimialojen osalta. (taulukko 1)

¹⁰ Taulukkumuodossa liitteessä 3 taulukko L3.8.

Taulukko 1. Toiminnan laajuus: tase 2015 (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Taseluokka	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelutoiminta		Muut käteistoimialat		Kaikki käteistoimialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
Ei tietoa	2 990	22,2 %	8 396	30,9 %	42 693	31,9 %	54 079	31,0 %
Alle 300t€	8 873	65,9 %	18 604	68,4 %	77 658	58,1 %	105 135	60,3 %
Alle 2,5t€	644	4,8 %	7 350	27,0 %	13 361	10,0 %	21 355	12,2 %
2,5-10t€	1 194	8,9 %	6 185	22,7 %	13 808	10,3 %	21 187	12,2 %
10-40t€	2 675	19,9 %	3 158	11,6 %	22 248	16,6 %	28 081	16,1 %
40-100t€	2 230	16,6 %	1 327	4,9 %	14 501	10,8 %	18 058	10,4 %
100-300t€	2 130	15,8 %	584	2,1 %	13 740	10,3 %	16 454	9,4 %
300t-2m€	1 378	10,2 %	203	0,7 %	11 244	8,4 %	12 825	7,4 %
2-10m€	175	1,3 %	10	0,0 %	1 594	1,2 %	1 779	1,0 %
10-43m€	34	0,3 %	1	0,0 %	347	0,3 %	382	0,2 %
Yli 43m€	8	0,1 %			127	0,1 %	135	0,1 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet taseluokittain

Luokiteltava tieto: taseen loppusumma, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Majoitus- ja ravitsemistoimialalla oli taseluokituksen perusteella suurimmat yritykset. Samaa havaintoa tuki myös yritysten luokittelu liikevaihdon mukaan. Taseen, kuten liikevaihdonkin perusteella pienimmät yritykset olivat muiden palvelujen toimialalla. Muut palvelut toimialan yrityksistä 92,2 prosentilla oli taseen arvo alle 40 000 euroa. Kaikista käteisen toimialan yrityksistä 71,5 prosentilla taseen loppusumma ei ollut tiedossa tai se oli alle 40 000 euroa.

Yrityksistä taseen loppusumma oli alle 300 000 euroa 91,3 prosentilla yrityksistä (ei tietoa 31,0 %). Majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksistä 88,1 prosentilla oli taseen loppusumma alle 300 000 euroa (ei tietoa 22,2 %). Majoitus ja ravitsemistoimialan yritykset nostavat koko kohdejoukon yritysten taseiden loppusumman arvoa. Taseella mitattuna kohdejoukon yritykset ovat pieniä.

Palkat ja palkansaajat

Työpanos on merkittävä tuotannontekijä toimialoilla. Yrityksen toiminnan laajuutta voidaan tarkastella yrityksen maksaman palkkasumman sekä työntekijöiden lukumäärän avulla. Palkkasumma kuvaa yrityksen käyttämän työpanoksen arvoa kalenterivuonna. Työntekijöiden lukumäärän perusteella saadaan kuva siitä, kuinka monta työntekijää osallistuu yrityksen työpanoksen muodostamiseen. Työntekijöiden lukumäärästä voidaan päätellä ovatko yrityksen tarjoamat työsuhteet vakituisia vai käyttäkö yritys tilapäistä työvoimaa.

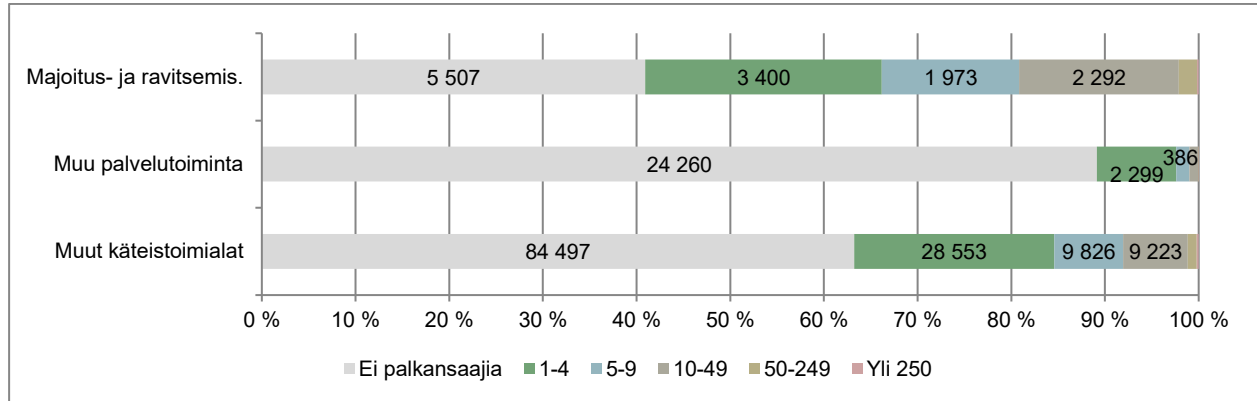
Yritysjoukosta palkkatietoja ei ollut 67,5 prosentilla ja alle 15 000 euroa maksettuja palkkoja oli 8,2 prosentilla. Majoitus- ja ravitsemistoimialalla oli 44,6 prosenttia yrityksistä ilman palkanmaksutietoja. Alle 15 000 euroa tai ilman palkanmaksutietoja oli 58,8 prosenttia Maa- ja metsätalouden yrityksistä.¹¹

¹¹ Liitteessä 3 taulukko L3.9.

Muut palvelut toimialalla ilman palkkatietoa oli 89,4 prosenttia yrityksistä. Tämä tarkoitti, että toimialalla oli paljon yksinyrittäjiä ja yritykset olivat pieniä (liikevaihdon ka. 45 338 euroa).

Kaaviossa 8 on tutkittu toiminnan laajuutta toimialoittain vuoden 2015 palkansaajien lukumäärän mukaan.

Kaavio 8. Toiminnan laajuus: Palkansaajien lukumäärä 2015¹² (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet palkansaajien lukumäärän mukaan luokiteltuna
Luokiteltava tieto: palkansaajien lukumäärä, viimeisin saatavissa oleva kalenterivuosi

Majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksistä 66,2 prosentilla oli alle 5 työntekijää. Kaikista käteisen toimialan yrityksistä alle 5 työntekijää oli 85,1 prosentilla yrityksiä. Palkansaajien lukumäärällä mitattuna yritysjoukon yritykset olivat pieniä.

2.3 VELVOITTEIDEN HOITO

Velvoitteidenhoidolla tarkoitetaan yritysten lakisäätteisten rekisteröitymis-, ilmoitus-, maksu- ja vakuuttamisvelvoitteiden hoitamista. Velvoitteidenhoito-osiossa tarkastellaan ilmoitus- ja maksupuutteita Verohallinnolle.

VEROTUKSEN ILMOITUSPUUTTEET

Verotus on toimitettava arvioimalla, jos veroilmoitusta ei ole annettu tai sitä ei voida panna oikaistunakaan verotuksen perusteeksi. Verotus on toimitettava arvioimalla myös silloin, kun verovelvollisen ilmoittama tulo muiden samalla alalla ja vastaavasti samanlaatuisissa olosuhteissa toimivien verovelvollisten tuloon verrattuna on ilmeisesti liian vähäinen ja on syytä epäillä, että verovelvollinen salaa tulojaan. Yleisin syy arvioverotukseen on ilmoituslaiminlyönti. Arvioverotukseen liittyy kohonnut harmaan talouden riski.

Taulukossa 2 on tutkittu kohdejoukon yritysten ilmoitusvelvollisuuden toteutumista, arvioverotusta tuloveron, arvonlisäveron ja työnantajamaksujen osalta vuodelta 2015.

¹² Taulukkomuodossa liitteessä 3 taulukko L3.10.

Taulukko 2. Verotuksen ilmoitusvelvollisuus, arvioverotus: tulovero, arvonlisävero ja työnantajamaksut 2015 - Toimiala (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Arvioverotus, kaikki verolajit	Majoitus- ja ravitsemistoim.		Muu palvelu-toiminta		Muut käteistoimialat		Kaikki käteistoimialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
On arvioverotus (alv/ta/tulovero)	303	2,3 %	335	1,2 %	1 686	1,3 %	2 324	1,3 %
Tulovero	245	1,8 %	237	0,9 %	1 322	1,0 %	1 804	1,0 %
Arvonlisäverotus	92	0,7 %	220	0,8 %	666	0,5 %	978	0,6 %
Työnantaja-maksut	41	0,3 %	8	0,0 %	93	0,1 %	142	0,1 %
Ei arvioverotusta	13 155	97,7 %	26 879	98,8 %	131 977	98,7 %	172 011	98,7 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Arvioverotettujen ja -verottamattomien organisaatioiden lukumäärät ja osuudet luokittain

Luokiteltava tieto: välitön verotus, arvioverotuksen syy, ALV-arvio kpl, TA-arvio kpl, viimeisin saatavissa oleva vero- tai kalenterivuosi

Majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksillä olivat arvioverotusriskit korkealla. Tässä joukossa arvioverotusriski ilmoituslaiminlyöntien vuoksi oli 77 prosenttia kohonnut koko käteisen toimialan yrityksiin nähden.¹³ Jaettaessa arvioverotushavainnot verolajeittain poikkesi majoitus- ja ravitsemiselinkeino tuloverotuksen osalta +80 prosenttia, arvonlisäverotuksessa +17 prosenttia ja työnantajamaksuissa +200 prosenttia koko yritysjoukon arvoista.

Kohonnut arvioverotuksen riski näkyi majoitus- ja ravitsemistoimialalla 2,3 prosentin arvioverotettujen osuutena, kun se koko käteisen toimialan yrityksillä oli 1,3 prosenttia.

VEROTUKSEN MAKSUPUUTTEET

Verojäämä tarkoittaa perimiskelpoista kokonaisverovelkaa. Maksamaton vero ei näy verojäämänä silloin kun muutoksenhakuviranomainen tai tuomioistuin on antanut verolle täytäntöpanon kiellon tai keskeytyksen. Verojäämä sisältää myös verovelan viivästysseuraukset, jotka on laskettu tietojen poimintaa edeltävään kuukauteen 20. päivään saakka. Verojäämä ei sisällä verotilin negatiivista saldoa.¹⁴

Verotilin negatiivinen saldo kertoo verotilillä suorittamatta olevien erääntyneiden velvoitteiden yhteenlasketun määrän. Velvoite voi olla verotililtä veloittettava vero tai maksu taikka muu Verohallinnon saatava. Suuri negatiivinen verotilin saldo voi ennakoita yrityksen verojäämien kasvua.

¹³ Laskettu 77 prosentin kohonnut riski $(2,3 - 1,3)/1,3 * 100\% = 76,9\%$

¹⁴ Verotilimenettelystä on luovuttu Verohallinnossa vuodesta 2017 alkaen.

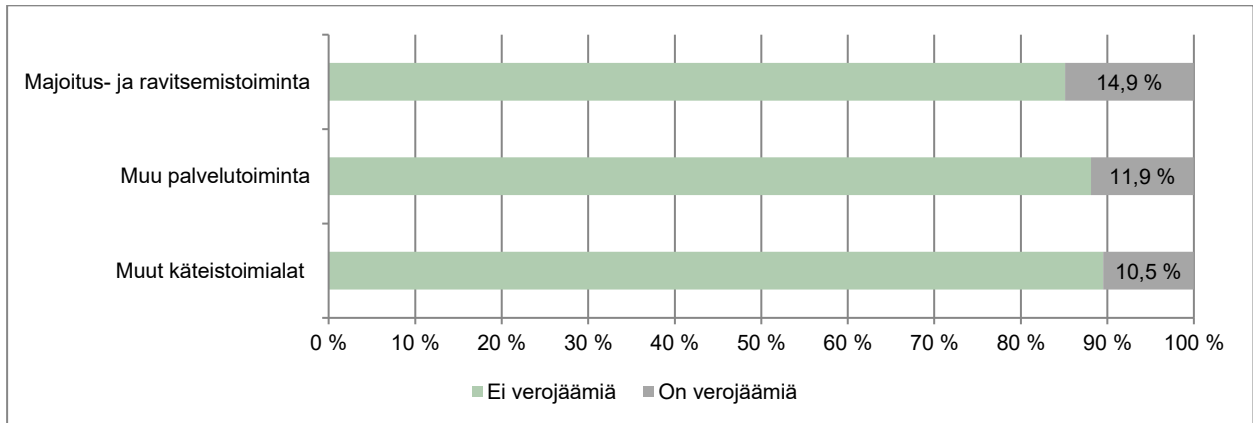
Toimiala		Majoitus- ja ravitsemistoiminta	Muu palvelutoiminta	Muut käteistoimialat	Kaikki käteistoimialat
Yritysten lkm		13 458	27 214	133 663	174 335
Verojäämä	lkm	2 003	3 251	14 080	19 334
	eur	20 298 697	20 074 105	134 160 039	174 532 841
Verotilin alijäämä	lkm	3 355	4 492	17 472	25 319
	eur	- 10 735 908	- 4 909 820	- 66 868 359	- 82 514 087

Kohdejoukon yrityksistä 19 334 (11,1 %) oli verojäämäisiä ja verojäämä oli lähes 175 miljoonaa euroa.

Verojäämä

Kaaviossa 9 on tutkittu kohdejoukon yritysten maksupuutteisten osuutta toimialajoukosta.

Kaavio 9. Verotuksen maksupuutteet: verojäämä (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Organisaatioiden, joilla on verojäämää ja joilla ei ole verojäämää, lukumäärät ja osuudet luokittain
Luokiteltava tieto: verojäämä, poimintahetken tieto

Verojäämän perusteella majoitus- ja ravitsemistoimiala poikkeaa merkittävästi koko käteisen toimialan havainnoista. Verojäämäriski oli muihin käteisiin toimialoihin verrattuna +37,9 prosenttia.

Yritysjoukkojen maksupuutteita ja maksuohjelmia on tutkittu taulukossa 3.

Taulukko 3. Verotuksen maksupuutteet: verojäämä ja maksusuunnitelma (Lähde: Verohallinto 11/2016)

	Verojäämäluokittelu	Lkm	Osuus	Euroa	Osuus
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	Ei verojäämiä	11 455	85,1 %		
	Verojäämä < 5t€	1 206	9,0 %	1 717 489	8,5 %
	Verojäämä > 5t€, on maksusuunnitelma	141	1,0 %	2 908 208	14,3 %
	Verojäämä > 5t€, ei maksusuunnitelmaa	656	4,9 %	15 673 000	77,2 %
	Yhteensä	13 458	100 %	20 298 697	100 %
Muu palvelutoiminta	Ei verojäämiä	23 963	88,1 %		
	Verojäämä < 5t€	2 421	8,9 %	2 587 767	12,9 %
	Verojäämä > 5t€, on maksusuunnitelma	53	0,2 %	1 151 500	5,7 %
	Verojäämä > 5t€, ei maksusuunnitelmaa	777	2,9 %	16 334 838	81,4 %
	Yhteensä	27 214	100 %	20 074 105	100 %
Muut käteismialat	Ei verojäämiä	119 583	89,5 %		
	Verojäämä < 5t€	9 619	7,2 %	11 403 393	8,5 %
	Verojäämä > 5t€, on maksusuunnitelma	825	0,6 %	22 531 231	16,8 %
	Verojäämä > 5t€, ei maksusuunnitelmaa	3 636	2,7 %	100 225 416	74,7 %
	Yhteensä	133 663	100 %	134 160 039	100 %
Kaikki käteismialat	Ei verojäämiä	155 001	88,9 %		
	Verojäämä < 5t€	13 246	7,6 %	15 708 649	9,0 %
	Verojäämä > 5t€, on maksusuunnitelma	1 019	0,6 %	26 590 939	15,2 %
	Verojäämä > 5t€, ei maksusuunnitelmaa	5 069	2,9 %	132 233 253	75,8 %
	Yhteensä	174 335	100 %	174 532 841	100 %

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet luokittain

Luokiteltava tieto: verojäämä, voimassa olevan maksusuunnitelman alkupvm, poimintahetken tieto

Yli 5 000 euroa verojäämäisiä yrityksiä oli suhteellisesti eniten majoitus- ja ravitsemistomialalla (5,9 %). Muussa palvelutoiminnassa yli 5 000 euroa verojäämäisten osuus oli 3,1 prosenttia ja muissa käteistoimialoissa 3,3 prosenttia. Koko yritysjoukossa yli 5 000 euroa verojäämäisten osuus oli 3,5 prosenttia. Yritysten suhteellinen osuus, joilla oli verojäämää eikä siitä ollut voimassa olevaa maksusuunnitelmaa, oli korkein majoitus- ja ravitsemistomialalla. Ero muihin joukkoihin vaihteli 68,9 - 81,4 prosentin välillä.

Majoitus- ja ravitsemistomialan yrityksistä oli useampi verojäämäinen ja verojäämät olivat yritysکوhtaisesti suuremmat kuin muissa selvityksen toimialojen yrityksissä. Selvityksessä tutkittiin eri joukkojen verojäämän keskiarvot: Majoitus- ja ravitsemistoiminta 10 134 euroa, muut palvelut 6 175 euroa, muut käteiset alat 9 528 euroa ja kaikki käteiset alat yhteensä 9 027 euroa.

Majoitus- ja ravitsemistomialan yrityksistä 4,9 prosentilla verojäämän määrä oli yli 10 000 euroa.¹⁵ Muissa palveluissa yli 10 000 euroa verojäämäisiä oli 1,9 prosenttia ja muissa käteistoimialoissa 2,1 prosenttia. Huomattavaa on, että verojäämää syntyy vain ilmoitetuista ja arvioiduista tilitettäväksi kuuluvista veroista. Ilmoittamatta jääneet ja salatut myyntitulot eivät kasvata verojäämää.

Verojäämän synty on osoitus yrityksen tulo-rahituksen riittämättömyydestä, koska suurimmat verojäämän yksittäiset erät ovat yleensä arvonnlisävero, ennakonpidätykset ja sosi-

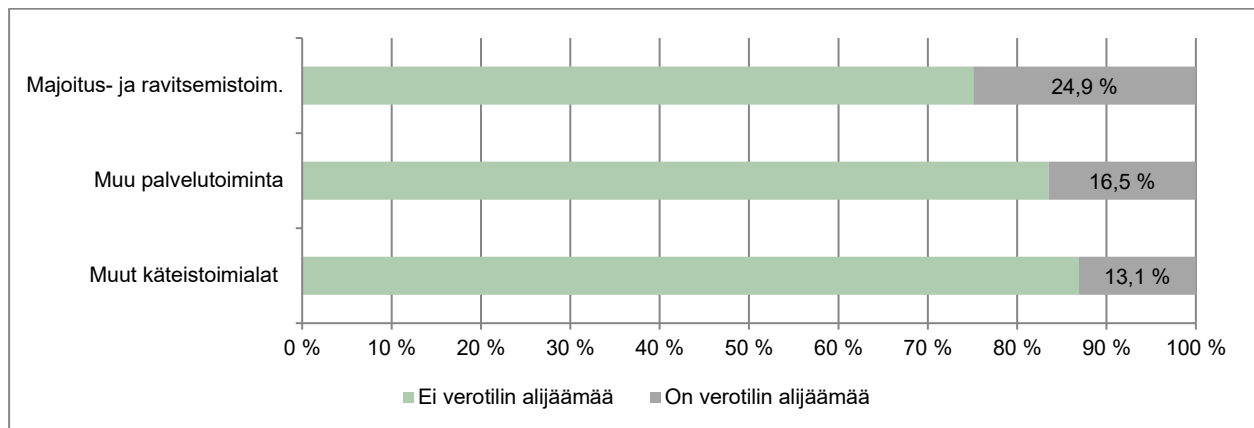
¹⁵ Liite 3. taulukko L3.11.

aaliturvamaksut. Edellä kuvatut erät ovat yrityksen kirjanpidossa läpimenoeriä, jotka eivät ole yrityksen rahaa vaan Verohallinnolle tilitettäviä yrityksen keräämiä eriä.

Verotilin alijäämä

Kaaviossa 10 on tutkittu verotilin alijäämäisten osuutta toimialoittain kohdejoukon yrityksissä.

Kaavio 10. Verotuksen maksupuutteet: verotilin alijäämä (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Organisaatioiden, joilla on verotilin alijäämää ja joilla ei ole verotilin alijäämää, lukumäärät ja osuudet luokittain. Luokiteltava tieto: verotilin alijäämä, poimintahetken tieto

Verotilin alijäämä ja verojäämäisyys olivat tilastollisesti riippuvaisia toisistaan. Majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksistä 14,9 prosenttia oli verojäämäisiä, joka oli tutkituista joukoista korkein osuus. Sama havainto korkeimmasta osuudesta toistuu alijäämäisessä verotilissä, jossa majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksistä oli alijäämäisiä 24,9 prosenttia, muiden palvelujen ja muiden toimialojen jäädessä alle tämän arvon.

2.4 TALOUS

Talous-osiossa tarkastellaan tilinpäätöksen avainlukuja ja talouden häiriötietoja.

TILINPÄÄTÖKSEN AVAINLUKUJA

Tilinpäätöksen avainlukuista tarkastellaan yksinkertaistettuja kannattavuuden, velkaantumistasen ja maksuvalmiuden tunnuslukuja¹⁶.

Kannattavuuden tunnuslukuna käytettiin tilikauden tuloksen suhdetta liikevaihtoon. Kannattavimpia olivat muun palvelutoiminnan yritykset, joista 55,3 prosentilla tilikauden tulos oli

¹⁶ Taulukot L3.13. – L3.15. liitteessä 3

yli 10 prosenttia liikevaihdosta. Kaikista kohdejoukon yrityksistä tilikauden tulos oli yli 10 prosenttia 39,0 prosentilla yrityksiä.

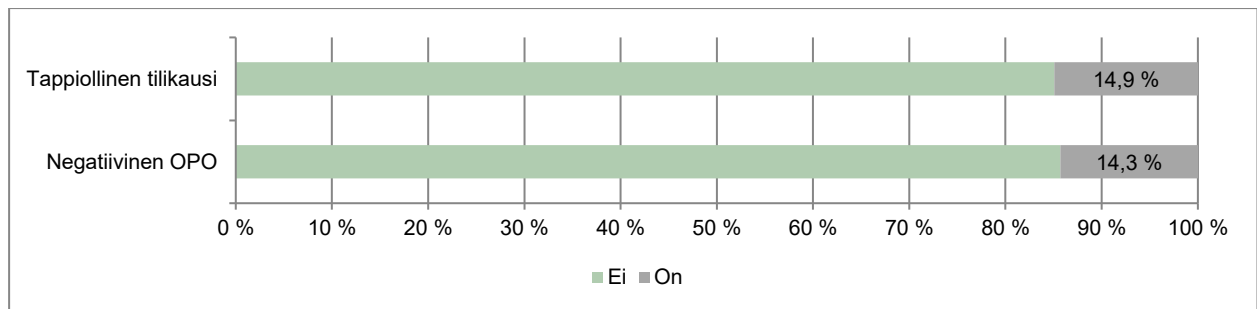
Velkaantumisasastetta tutkittiin velkojen ja oman pääoman suhteen avulla. Tunnusluku on erinomainen arvoilla 0.0 – 2.0. Erinomaiseen luokkaan pääsi kaikista yrityksistä 32,2 prosenttia. Muut palvelut toimialan yritykset poikkesivat hieman koko joukon arvosta 35,8 prosentin arvolla. Erot joukkojen välillä eivät olleet erityisen merkittävät.

Lyhytaikaisten velkojen määrään suhteutettu rahoitusomaisuus kuvaa lyhyen tähtäimen maksuvalmiutta. Maksuvalmius luokiteltiin hyväksi tai erinomaiseksi, kun arvo oli 1.0 tai alle. Majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksistä tähän arvoon pääsi 36,0 prosenttia yrityksistä, muissa palveluissa 30,7 prosenttia ja muissa käteisissä toimialoissa 24,3 prosenttia.

TULOS JA OMA PÄÄOMA

Osiassa tarkastellaan yrityksiä joilla tilikauden tulos on ollut tappiollinen tai jotka ovat menettäneet oman pääomansa.¹⁷ (kaavio 11)

Kaavio 11. Tappiollinen tilikausi ja negatiivinen oma pääoma 2015¹⁸ (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Kohdejoukon yrityksistä 14,9 prosentilla oli vuonna 2015 tappiollinen tilikausi. Negatiivinen oma pääoma oli 14,3 prosentilla. Negatiivisen tuloksen tehneistä yrityksistä 34,3 prosentilla oli myös oma pääoma menetetty.

Tappiollisen tilikauden yrityksiä oli suhteellisesti eniten majoitus- ja ravitsemistoimialalla, 22,5 prosenttia yrityksistä. Muissa palveluissa osuus oli 15,9 prosenttia ja kaikissa muissa käteisissä toimialoissa 13,2 prosenttia. Erot toimialajoukkojen välillä olivat suuret.

Selvityksessä tutkittiin negatiivisen oman pääoman yritysten määrää toimialajoukoissa. Yritys menettää oman pääomansa tappiollisten tilikausien seurauksena. Avoimissa ja kommandiittiyhtiöissä syynä voi olla tilikauden tulosta suurempi voitonjako ja/tai yksityisöt yhtiömiehille.

Negatiivinen oma pääoma oli 21,9 prosentilla majoitus- ja ravitsemistoimialan, 8,9 prosentilla muun palvelutoiminnan ja 15,4 prosentilla muilla käteistoimialoilla toimivilla yrityksillä.

¹⁷ Tappiollinen tilikausi 26 023 yrityksellä, oma pääoma menetetty 24 929 yrityksellä ja yritykset, joilla tappiollinen tilikausi 2015 ja oma pääoma menetetty 8 924.

¹⁸ Tiedot esitetty taulukkomuodossa liitteessä 3, taulukot L3.16 - L3.17.

Majoitus- ja ravitsemistoimialoilla oli merkittävästi eniten oman pääoman menettäneitä yrityksiä. Muihin palvelutoimialan yrityksiin verrattuna Mara-alan yrityksillä oli 37,7 prosenttia korkeampi negatiivisen oman pääoman yritysten osuus ja muihin käteisen toimialan yrityksiin verrattuna 65,9 prosenttia.

3 ARVIOIDUT TUOTOT JA KUSTANNUKSET

Uudella lainsäädännöllä ja vaatimuksilla kassalaitteista ja -järjestelmistä tulee olemaan vaikutuksia koko yhteiskuntaan. Vaikutuksia tulee olemaan ainakin:

- lain piiriin kuuluville yrityksille,
- kassajärjestelmätoimittajille,
- valtiolle,
- kirjanpitäjille ja tilintarkastajille,
- kuluttajille,
- kilpailuun,
- henkilökunnalle

Uudet määräykset velvoittavat lain piiriin kuuluvat yritykset päivittämään kassajärjestelmät tai uusimaan laitteistot kokonaisuudessaan. Kassalaitteiden päivittäminen on saatujen kokemusten mukaan edullisin vaihtoehto.

Uuden sääntelyn odotetaan vaikuttavan myönteisesti käteisten toimialojen kilpailuneutraliteettiin. Ruotsista saatujen kokemusten perusteella tiukentuneet kirjanpitosäännöt vaikuttavat harmaaseen talouteen ja kilpailutilanteeseen. Kun tiedotus uusista säännöistä toteutuu ja uudet säännöt tulevat voimaan, lisääntyy kirjanpitoon kirjautuvan liikevaihdon määrä ja harmaa talous vähenee.

Esitetty lainsäädäntö luo yrittäjille parantuneen kilpailuneutraliteetin kautta paremmat liiketoimintaedellytykset, kasvattaa myyntiä ja antaa mahdollisuuden palkata lisää henkilöstöä.

Osa käteisistä toimialoista on saanut negatiivisen maineen harmaan talouden toimialoina. Uusien säännösten ja kassalaitte- ja järjestelmävaatimusten myötä on toimialojen mahdollista parantaa mainettaan.

Käteisillä toimialoilla merkittävä ongelma on kassalaitteiden ohi myyminen, jolloin kassalaitetta ei käytetä myyntitapahtuman kirjaamiseen. Uuden lainsäädännön ja yleisön parantuneen tietämyksen myötä tulonsalauksia on vaikeampi tehdä.

Kassajärjestelmä uudistuksilla on ollut merkittävä vaikutus verotulojen lisääntymiseen kaikissa maissa, joissa uudistus on toteutettu. Verotulojen lisäyksen määrät ovat luonnollisesti riippuvaisia kunkin maan uudistusta edeltävästä tilanteesta. Esimerkiksi Ruotsissa lisääntyi ilmoitettu liikevaihto lainsäädännön piiriin kuuluvilla toimialoilla 5 prosenttia ja Unkarissa 15 prosenttia.

Arvonlisävero ilmoituksilla ilmoitettu kasvanut myyntitulo tarkoittaa lisääntyneitä tilitettävän arvonlisäveron määriä. Kasvanut liikevaihto tarkoittaa parantuneita liiketoiminnan tuloksia ja sitä kautta kohonnutta välittömän verotuksen perusteena olevaa tilikauden tulosta. Koska yritykselle ei jää uuden järjestelmän vuoksi kirjanpidon ulkopuolisia varoja esimerkiksi pimeän palkanmaksun suorittamiseen, lisääntyvät ilmoitetut maksetut palkat ja palkanmaksuun liittyvät lakisääteiset maksut.

Arvioitaessa vaikutuksia verokertymään on työryhmä tutustunut IOTA-maiden maakohtaisiin kassajärjestelmäprojektien seuranta- ja vaikuttavuusraportteihin. Lisäksi työryhmällä oli käytössään OECD:n tutkimukset ja raportit kassajärjestelmien vaikutuksesta OECD-maiden verokertymään. Taustaselvitystä tehtiin mm. Unkarin, Ruotsin, Norjan, Kroatian, Azerbaidžanin, Belgian, Itävallan, Serbian, Kanadan, Argentiinan, Ruandan ja Ranskan raportteihin ja tuloksiin. Lisää kansainvälisistä havainnoista kerrotaan osaraportissa 2.

Työryhmä päätyi syventymään Ruotsin ja Norjan tekemiin seurantaraportteihin ja arvioihin vaikuttavuudesta ja kustannuksista. Molemmat maat ovat pohjoismaina yhteiskuntarakenteeltaan sekä taloudeltaan lähinnä Suomea.

Euromääräisiä vaikutuksia on arvioitu Ruotsin ja Norjan tekemien tutkimushavaintojen perusteella. Vaikutusarvioinnissa on käytetty perusteeltaan samoja parametreja kuin vertailumaissa, jotta saataisiin vertailukelpoisia euromääräisiä tuloksia fiskaalisen kassajärjestelmän mahdollisista vaikutuksista.

3.1 KASSALAITTEIDEN VAIKUTUS VEROTULOON

Kassalaite ja -järjestelmä uudistuksen arvioitua vaikutusta verotulon määrään on tutkittu erilaisilla laskentavaihtoehdoilla. Laskelmissa on vertailtu Ruotsin ja Norjan laskentamallin tuloksia. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Lisääntyneet verotulot¹⁹

	Sovellettu malli	Ruotsin malli	Norjan malli
Arvonlisävero	56 621 494	142 000 000	144 312 652
Välitön vero	37 530 627	108 000 000	223 945 940
Maksut työnantaja	16 122 612		80 613 060
Maksut työntekijä	5 100 010		25 500 049
Ennakonpidätykset	13 161 316		65 806 579
Yhteensä	128 536 058	250 000 000	540 178 280

SOVELLETTU LASKENTAMALLI

Sovelletussa laskentamallissa on käytetty osaksi Ruotsin verohallinnon tutkimuksessa havaittuja tuloksia laskennan perusteena sekä omia kansallisia havaintoja.

Ruotsalaisten vuonna 2013 tekemässä seurantatutkimuksessa fiskaalisten kassalaitteiden vaikutuksesta²⁰ todettiin Ruotsin harmaan talouden määräksi majoitus- ja ravitsemistoi- mialalla 4,1 prosenttia, muiden käteisten palvelujen toimialalla 10,0 prosenttia ja muissa käteisissä elinkeinoissa 2,0 prosenttia. Kaikkia toimialoja koskevassa kokonaislaskelmassa on käytetty verotuloon vaikuttavana harmaan talouden määränä 2,0 prosenttia yhteenlas- ketusta myynnistä. Laskelmaan on otettu huomioon 33,3 prosenttia lisääntyneitä ostoja.

Laskelmassa oletetaan, että fiskaaliset kassajärjestelmät lisäävät verotuloja vähintään 50 prosenttia Ruotsin todetuista vaikutuksista.²¹

Arvonlisäverotuksessa verokantana on käytetty 20 prosenttia, yhteisöverokantana 15 prosenttia, työnantajasuoritusten määränä 24,5 prosenttia, palkansaajan sivumaksuina 7,75 prosenttia maksetuista palkoista ja palkkojen keskimääräisenä ennakonpidätysprosenttina 20 prosenttia.

¹⁹ Tuottolaskelman erittelyt liitteessä 4. Taulukot L4.1. – L4.5.

²⁰ Ruotsin verohallinnon tutkimuksen 2013:2 "Effekt om Kassa-apparatter"

²¹ Tähän 50 prosentin osuuteen on päädytty varovaisuuden periaatteen perusteella. Lisäksi Norjan laskelmissa on käytetty 50 prosentin oletamaa harmaan talouden myyntitulon kotiutumisen kassalaitteuudistuksen vaikutuksesta. Steria AS 21. Syyskuuta 2011 Skattedirektoratet Prosjekt "Nytt regelverk for kassesystemer"

Laskelmissa liikevaihtona on käytetty Verohallinnon tietokannasta kerättyjä toimialojen yritysten ilmoittamia liikevaihtotietoja. Palkkatietona on käytetty yritysten verohallinnolle ilmoittamia maksettuja palkkoja ja palkkioita. Edellä kuvattuja tietoja on tutkittu toimialoitain yhdistettynä.

Laskennallinen verotulojen lisäys on noin 129 miljoonaa euroa.

RUOTSIN LASKENTAMALLI

Laskelma perustuu Ruotsin verohallinnon tutkimukseen 2013:2 "Effekt om Kassaapparater", jossa havaittiin, että arvonlisäveroilmoituksilla ilmoitettu liikevaihto kasvoi 5 prosenttia kassajärjestelmäuudistuksen voimaantulon jälkeen. Laskelmassa on oletettu, että liikevaihto ja maksettavat palkat kasvavat 5 prosenttia. Lisäksi oletuksena on että vähennyskelpoiset ostot ovat 66,6 prosenttia lisääntyneestä myynnistä.

Arvonlisäveron lisäys on laskettu olettamalla, että 5 prosenttia myynnistä toimialoilla on harmaata taloutta ja keskimääräinen arvonlisäverokanta on 20 prosenttia. Arvonlisäveron lisääntyneeksi kertymäksi tulisi noin 142 miljoonaa euroa.

Vaikutusta välittömään verotuloon (verokanta 15 %) on laskettu 5 prosentin harmaan talouden määrällä, josta on vähennetty lisääntyneet palkat, työnantajakustannukset ja ostot (66,6 %). Arvioitu välittömän verotulon lisäys olisi noin 108 miljoonaa euroa.

Laskennallinen verotulojen lisäys on noin 250 miljoonaa euroa.

NORJAN LASKENTAMALLI

Norjan laskelmassa arvonlisäveron osalta on käytetty harmaan talouden määränä 3,4 prosenttia. Kassajärjestelmien odotettiin tuovan kirjanpitoihin 50 prosenttia laskennallisesta harmaasta taloudesta.

Välittömän veron laskelmassa on harmaan talouden määränä käytetty 10 prosenttia, josta puolet saataisiin kirjanpitoihin kassajärjestelmäuudistuksella (5 %). Välittömän veron määrä on laskettu siten, että myynnin lisäyksestä on vähennetty lisääntyneet kirjanpidon palkkakustannukset (10 %), työnantajasuoritukset (10 %) ja lisääntyneet ostot (20 %).

Työnantajasuoritusten arvioitiin muodostuvan palkoista, jotka ovat 0,5 prosenttia myyntitulon määrästä. Työnantajamaksujen määränä käytetään 24,5 prosenttia palkoista. Kassajärjestelmät tuovat 50 prosenttia harmaasta taloudesta kirjanpitoon.

Palkansaajamaksut laskettiin 7,75 prosentin mukaan maksetuista palkoista. Harmaan talouden määränä käytettiin 10 prosenttia ja palautumisprosenttina 50.

Palkkojen ennakonpidätykset laskettiin maksetuista palkoista ja palkkioista. Ennakonpidätysprosenttina käytettiin 20 prosenttia, harmaan talouden määränä 10 prosenttia ja kotiuutmana 50 prosenttia.

Laskennallinen verotulojen lisäys on noin 540 miljoonaa euroa.

3.2 KASSAJÄRJESTELMIEN UUSIMISEN JA PÄIVITYKSEN KUSTANNUKSET

Tärkein tekijä kassajärjestelmien uudistuksessa on, että lainsäädännöllä asetetut vaatimukset käytettäville sovelluksille ja laitteille ovat helposti toteutettavissa, tehokkaita ja helppoja asentaa markkinoilla oleviin laitteisiin. Lain vaatimusten tulee olla sovellettavissa niin perinteisiin kassalaitteisiin, kuin edistyneisiin kassajärjestelmiin unohtamatta uusia maksusovelluksia ja maksualustoja. Näiden kysymysten ratkaisu helpottaa sen arvioimista, kuinka monta kassalaitetta tai -järjestelmää pitää päivittää ja kuinka monta korvata kokonaan. Kaikki edellä kerrottu vaikuttaa olennaisesti muodostuviin kokonaiskustannuksiin.

Kassalaiteratkaisujen kustannukset ovat laskeneet jatkuvasti. Monet ratkaisut ovat nykyään "hyllytavaraa" ja voidaan asentaa verovelvollisen toimesta tai ovat jo valmiina kassalaitteissa. Merkittäviä kustannuksia saattaa muodostua, jos olemassa olevia kassalaitteita joudutaan uusimaan. Kustannusten hintahaarukka voi alkaa 200 eurosta ja päättyä noin 3 000 euroon per laite. Huomioitava on myös leasing mahdollisuus, jossa kuukausihinnat vaihtelevat 30 – 100 euron välillä (sopimusaika 3 vuotta).

Verohallinnolle aiheutuvat kustannukset tulee huomioida osana uudistusta. Tässä tulee harmita, että käyttöön otetaan kokonaisuutena mitattuna kustannustehokkain vaihtoehto, jossa on arvioitu kustannukset:

- järjestelmään siirtymisestä,
- teknisten ratkaisujen ylläpidosta,
- fiskalisoinnista ja sen hyväksymisestä,
- ohjelmistosovellusten luonnista,
- olemassa olevien laitteiden päivityksistä ja
- vastaanotettavan tiedon tallentamisesta, siirrosta, käytöstä ja ylläpidosta.

Kustannuksiin tulee laskea vielä saadun datan hyödyntämisen kustannukset, kuten ylläpito, käyttö ja analyysityökalut, joilla havaitaan epänormaalit tapahtumat datassa.

Esimerkiksi Unkarissa toteutettu 180 000 kassalaitteen (30 000 POS²² ja 150 000 ECR²³) uudistus maksoi 148 miljoonaa euroa. Kustannukset jakautuivat laite- ja ohjelmistokehitykseen (16 miljoonaa euroa), käyttäjien laitehankintoihin (112 miljoonaa euroa) ja valtion antamaan tukeen laitehankintoihin käyttäjille (20 miljoonaa euroa). Kokonaiskustannus jaettuna laitteiden lukumäärällä oli noin 820 euroa. Unkarin tapauksessa tulee huomioida, että kaikki kassalaitteet ja POS-järjestelmät uusittiin.

Kassalaitteiden uusimisen ja päivityksen kustannuksia on arvioitu kolmella eri laskentamallilla. (Taulukko 5.)

Taulukko 5. Kustannukset²⁴

	Sovellettu malli	Ruotsin malli	Norjan malli
Kokonaiskustannus kertahankintana	121 575 000	427 521 350	206 800 000

²² POS; Point of Sale, tietokonepohjainen kassajärjestelmä

²³ ECR, Electronic Cash Recorder, itsenäinen kassalaitte

²⁴ Erittely taulukon tiedoista ja perusteista löytyy liitteestä 4 taulukoista L4.6. – L4.8.

Verohallinnolle muodostuvat kustannukset ovat arviolta²⁵ noin 10 - 20 miljoonaa euroa järjestelmän luomisesta sekä 4 - 6 miljoonaa euroa vuotuisesti ylläpidosta kaikissa laskentamalleissa.²⁶

SOVELLETTU LASKENTAMALLI

Arvioitu kassalaitteiden ja -järjestelmien tarve on noin 200 000 laitetta, joista 70 prosenttia voidaan päivittää ohjelmistoilla vastaamaan uusia vaatimuksia. Laitteet jakautuvat POS-järjestelmiin (20 %), ECR-laitteisiin (75 %) ja muihin sovelluksiin (5 %). Laitteiden päivityskustannukset ovat arviolta 53,5 miljoonaa euroa ja laitteiden uusimiskustannukset 68,5 miljoonaa euroa. Yhteiskustannukseksi muodostuu noin 122 miljoonaa euroa. Yritysten vuotuiset ylläpitokustannukset ovat 25 - 30 miljoonaa euroa sisältäen korvausinvestoinnit. Ylläpitokustannukset ovat verovähennyskelpoisia ja kuuluvat normaaliin liiketoimintaan eivätkä muodosta lisääntyvää hallinnollista taakkaa.

Yhteenlaskettu kustannusarvio Verohallinnolle ja yrityksille on noin 170 miljoonaa euroa ensimmäisenä vuonna.²⁷

RUOTSIN LASKENTAMALLI

Ruotsissa tehdyssä selvityksessä laskettiin kassajärjestelmämuudistuksen maksaneen noin 2 500 euroa per yritys. Suomessa tämä koskisi noin 174 000 yritystä eli kertakustannus olisi n. 372 miljoonaa euroa.

Yhteenlaskettu kustannusarvio Verohallinnolle ja yrityksille on noin 394 miljoonaa euroa ensimmäisenä vuonna.

NORJAN LASKENTAMALLI

Norjassa laskettiin, että 80 prosenttia laiteista voidaan päivittää uutta lainsäädäntöä vastaavaksi ja 20 prosenttia uusitaan. Kassalaitteet ovat jakautuneet siten, että 70 prosenttia on POS-järjestelmiä ja 30 prosenttia on ECR-koneita. Kassalaitteiden päivitys maksaa kokonaisuudessaan noin 88 miljoonaa euroa. Kassakoneiden (ECR) ja POS-järjestelmien uusiminen maksaa noin 118,8 miljoonaa euroa. Yhteenlasketut kassalaittekustannukset Suomessa yrityksille olisivat Norjassa toteutetun mallin mukaisesti 206,8 miljoonaa euroa.

Yhteenlaskettu kustannusarvio Verohallinnolle ja yrityksille on noin 230 miljoonaa euroa ensimmäisenä vuonna.

²⁵ Katre-hankkeen (Kansallinen tulorekisteri) kustannukset ovat vertailukohtana.

²⁶ Järjestelmän vuotuinen ylläpito maksaa on noin 20 prosenttia perustamiskustannuksista ja tähän lisätään noin 1 miljoona euroa operointikuluja, jotka koostuvat käyttäjätuesta ja itse ohjelman pyörittämisestä. Ylläpito ja operointi vaativat noin 10 henkilötyövuotta.

²⁷ Perustamiskustannukset lisättynä vuoden ylläpitokustannuksilla.

3.3 ONLINE-KASSAJÄRJESTELMÄN MUITA HYÖTYJÄ

Online-kassajärjestelmällä on useita muitakin hyötyjä kuin pelkästään verovilpin estäminen ja verotulojen kartuttaminen. Kassajärjestelmän tuottamia tietoja voisivat hyödyntää esimerkiksi kansantalouden tutkimus, yritykset ja yrittäjät, Verohallinto ja vakuutusyhtiöt.

Kansantalouden tutkimus

Online-kassajärjestelmällä saadaan välittömästi havaintoja markkinatilanteiden muutoksista ja esimerkiksi arvonlisäverokannan muutoksen tai yleisen palkankorotuksen vaikutuksesta/jakautumisesta ostokäyttäytymisen ja säästämisen välillä.

Yritykset ja yrittäjät

Online-kassajärjestelmä mahdollistaa sähköisten kuittien käyttöönoton ja tositteiden siirtämisen suoraan yritysasiakkaan kirjanpitoon (Taltiohanke). Yrityksen kassajärjestelmä päivittyy Online-kassajärjestelmässä täyttämään vaatimukset mm. reaaliaikaiseen ja tuotetasoiseen varastonvalvontaan, operatiiviseen laskentaan, asiakasreskontraan, sisäiseen valvontaan, budjetointiin, henkilöstöhallintoon (työvoimatarve) ja kirjanpitoon.

Kirjanpitojen laadun voidaan arvioida paranevan, koska kassajärjestelmästä saatava informaation taso paranee ja mahdollistaa reaaliaikaisen talouden seurannan.

Verohallinto

Online-kassajärjestelmä loisi edellytyksiä tulevaisuudessa mm. split-payment järjestelmän käyttöönottoon verojen maksamisessa. Business to business kaupassa kuittikauppa vaikeutuu, koska kassajärjestelmistä saadaan vain "aitoja" tositteita ja tositteet on mahdollista siirtää kassajärjestelmästä suoraan kirjanpitoon. Tositteen aitous voidaan tarkistaa Verohallinnon omasta tietojärjestelmästä.

Kaksoiskassoilla tulonsalaaminen tulee mahdottomaksi, koska vain rekisteröity ja Verohallinnon järjestelmään kytketty kassalaite voi tuottaa hyväksytyt ja varmistekelpoiset tositteet. Kuluttajalla on mahdollisuus applikaatiolla varmistaa tositteen aitous ja rekisteröityminen Verohallinnon järjestelmään.

Kirjanpidon ulkopuolisten varojen määrä taloudessa vähenee ja näin pimeiden palkkojen ja pimeän voitonjaon maksaminen vaikeutuu. Myyntituloista suurempi osa päättyy kirjanpitoihin ja varojen nosto vaatii tositteen. Tekaistujen myyntitositteiden käyttöä keinoitekoiseen varojen nostoon voidaan vaikeuttaa mm. hyväksymällä vain 1 000 euroon saakka (käsinkirjoitettuja ja järjestelmän ulkopuolelta tulostettuja) käteistositteita kirjanpitoon liitettäväksi. Mikäli verovähennysoikeus halutaan kirjanpidossa saada, on tositteiden oltava kassajärjestelmän tuottamia ja rekisteröityneitä Verohallinnon järjestelmään. Verotarkastusten kohdevalinta paranee ja verotarkastuksen suorittamiseen kuluva aika lyhenee merkittävästi.²⁸

Kuluttajat ja pienpalvelujen tuottajat

Kassajärjestelmät tallentavat kaikki tositteet luotettavasti ja sähköinen kuitti voidaan toimittaa asiakkaalle mm. sähköpostiin. Tämä helpottaa tositteiden säilyttämistä esimerkiksi takuuvastuiden turvaamiseksi.

Verohallinnon tarjoamalla maksuttomalla älypuhelimien applikaatiosovelluksella kuluttajakin pystyy antamaan kuitin osa-aikaisesta toiminnastaan esimerkiksi jakamistaloudessa (vuok-

²⁸ Securing Fisc via Digitization: David Deputy, Vertex, Inc. Goran Todorov, Data Tech International.

raajana tai palvelun myyjänä) ja rekisteröimään saamansa tulon Verohallinnon reaaliaikaiseen kassarekisteritietokantaan.

Satunnainen torikauppias kykenee älypuhelimella tarjoamaan sähköisen kuitin ja ottamaan vastaan maksukorttisuorituksia. Kuittisovelluksien tuottamia tietoja voidaan käyttää yrittäjän kassakirjanpitona. Sovellus sopii myös esimerkiksi hierojille, partureille ym. palveluntuottajille ja pienkauppiaille.

4 VAIKUTUS LAINSÄÄDÄNTÖÖN

Fiskaalisten kassajärjestelmien uudistus tuo lainsäädäntöön muutos- ja kehittämistarpeita. Fiskaalisia kassajärjestelmien mukanaan tuomia vaatimuksia vastaamaan tulee tehdä muutoksia jo olemassa olevaan lainsäädäntöön, ja uutena lakina tulisi säätää fiskaalisista kassajärjestelmistä. Muutostarpeita saattaa tulla ainakin seuraaviin lakeihin:

- Verohallinnosta annettu laki (503/2010)
- Kirjanpitolaki (1336/1997)
- Kirjanpitoasetus (1339/1997)
- Verotusmenettelylaki (1558/1995)
- Oma-aloitteisten verojen menettelylaki (768/2016)
- Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)
- Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettu laki (1346/1999)
- Laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa (658/2013)

Laki fiskaalisista kassajärjestelmistä tulisi määrittelemään lain piiriin kuuluvan liiketoiminnan ja sen rajat, järjestelmän rekisteröinnin, kerättävän tietosisällön, tietojen käytön, lain piiriin kuuluvien yritysten velvollisuudet, Verohallinnon tiedonsaantioikeudet ja tietojen keräämisen rajaavat oikeudet ja perusteet, sanktiot laiminlyönneistä, salassapitosäännökset, tietojen julkisuutta koskevat säännökset ja rekisteröidyn oikeudet päästä tietoihin.

Fiskaalisten kassajärjestelmien lainsäädännön rakenne:

1. Lain soveltamisalue
2. Määritelmät
3. Fiskaalisten maksulaitteiden rekisteröinti
4. Ilmoitusvelvollisuus
5. Ohjelmistopohjaisen hyväksynnän vaatimukset ja niiden täyttäminen
6. Valvonta
7. Valvontatoimenpiteet
8. Valvontamaksu ja sanktiot
9. Uhkasakko
10. Poikkeukset lain velvoitteista
11. Määräysvalta
12. Menettely valvontamaksussa ja uhkasakossa

Lainsäädännöllä säädettäisiin "suuret linjat" ja tarkempi ohjaus tapahtuisi asetuksilla ja Verohallinnon määräyksillä fiskaalisen järjestelmän käytöstä.

4.1 LAIN MUKAINEN TEHTÄVÄ

Verohallinnon tehtävänä on Verohallinnosta annetun lain (503/2010) 2 §:n mukaisesti verotuksen toimittaminen, verovalvonta, verojen ja maksujen kanto, perintä ja tilitys sekä veronsaajien oikeudenvälvonta sen mukaan kuin erikseen säädetään.

Fiskaalista kassajärjestelmää koskevan ehdotuksen mukaisesti Verohallinnolle ehdotettu tehtävä sisältää verovalvonnan lisäksi myös yleisen kassatapahtumien ja elinkeinotoiminnassa käytettävän kassajärjestelmän valvonnan.

Edellä esitetyn perusteella fiskaalisesta kassajärjestelmästä ja sen soveltamisesta sekä kaikesta siihen liittyvästä tulee säätää lailla, koska voimassa olevan sääntelyn mukainen vero-

tus tai verovalvonta ei suoraan oikeuta Verohallintoa fiskaalisen kassajärjestelmän ylläpitämiseen.

4.2 TIEDONSAANTIOIKEUDET JA SANKTIOT

Verohallinnon tiedonsaantioikeudesta ja oikeudesta tarkastaa verovelvollisen tai sivullisen tiedonantovelvollisen hallussa olevia asiakirjoja säädetään mm. verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 2 ja 3 luvussa ja oma-aloitteisten verojen menettelylain (768/2016) 4 ja 5 luvuissa.

Voimassa olevat tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet koskevat sellaisia asiakirjoja ja tietoja jotka ovat tarpeen verotuksen toimittamisessa ja verovalvonnassa. Tiedonsaantioikeutta ei voida soveltaa laajemmin muihin Verohallinnon tehtäviin. Tämän seurauksena Verohallinnon oikeudesta saada riittävästi tietoja fiskaalista kassajärjestelmää varten ja oikeudesta tarkastaa tiedonantovelvollisia pitää säännellä erikseen lailla. Verotusmenettelylain tai oma-aloitteisten verojen menettelylain tiedonsaanti- ja tarkastussäännöksiä ei voida soveltaa fiskaalista kassajärjestelmää koskeviin tehtäviin.²⁹ Tämän vuoksi tarvitaan oma laki fiskaalisia kassajärjestelmiä varten.

SANKTIOT

Fiskaalisen kassajärjestelmän lainsäädännön säätämisen yhteydessä on päätettävä sanktioiden tasosta ja laajuudesta sekä missä laissa seuraamuksista määrätään. Laissa fiskaalisista kassajärjestelmistä on sanktioitava järjestelmän toimintaa, käyttöä, ylläpitoa ja tietojen keruuta haittaava toiminta. Ratkaisumallina voitaisiin harkita kirjanpitolain- ja asetuksen sekä rikoslain 29 luvun sanktiopykälien soveltamista ja/tai kassajärjestelmälakiin voitaisiin lisätä järjestelmään kohdistuvista laiminlyönneistä³⁰ oma sanktiopykälänsä, jossa sovelletaan hallinnollista seuraamusmaksua esimerkiksi 20 000 euroon sakka.

4.3 SALASSAPITO

Fiskaalisessa kassajärjestelmässä käsitellään elinkeinonharjoittajan liiketoiminnassa tapahtuvia myyntitapahtumia. Järjestelmään tallennettavan tietokokonaisuuden perusteella on pääteltävissä elinkeinonharjoittajan myyntivolyymi ja muita liikesalaisuuksina käsiteltäviä tietoja tai kokonaistiedoista ovat tällaiset tiedot laskettavissa.

Perustuslain 12 §:n mukaisesti viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) annetun lain 1 §:n mukaisesti viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä. Lain 11 §:n mukaisesti hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomai-

²⁹ Taito von Konow lausunto 1.12.2017, Verohallinnon hallinto- ja oikeusyksikkö.

³⁰ Järjestelmään kohdistuvat laiminlyönnit tarkoittaisivat mm. laitteiston hankkimatta jättämistä, käyttämättömyyttä, myyntitapahtuman kirjaamisen laiminlyöntiä, myyntitapahtuman tai rekisterien manipulointia, laitteen rekisteröimättä jättämistä Verohallintoon, lainvastaista käyttöä, haittaohjelmia ja myyntitietojen ilmoittamattomuutta.

selta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.³¹

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 1 ja 4 §:n mukaisesti Verohallinnolle verotusta varten annetut ja Verohallinnossa laaditut asiakirjat ovat verotusasiakirjoja ja niiden sisältämät tiedot verotustietoja. Yksittäiseen verovelvolliseen yhdistettävissä olevat verotusasiakirjat ja niiden sisältämät tiedot ovat *verotustietoina salassa pidettäviä*.

Fiskaalisen kassajärjestelmän keräämät tiedot ovat elinkeinotoimintaan liittyviä tietoja, joiden antaminen ulkopuoliselle (julkisuus) voi aiheuttaa elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa. Jos fiskaalisesta järjestelmästä säädetään, tulee myös salassapidosta säännellä kattavasti. Salassapito tarkoittaa, että sääntelyssä tulee ottaa huomioon myös eri intressipiirien oikeus saada ko. tietoja Verohallinnolta. Voimassa oleva sääntely oikeudesta saada verotustietoja ei kata tässä tarkoitettuja fiskaalista kassajärjestelmää varten talletettavia tietoja.

4.4 HENKILÖTIETOJEN SUOJA

Fiskaalisessa kassajärjestelmässä tarkoituksena on käsitellä yritysten myyntitietoja. Näissä tiedoissa ei ole välittömästi henkilöön yhdistettävissä olevia tietoja. Käytännössä tieto myydyistä tavaroista tai palveluista voi välillisesti olla yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön. Lisäksi maksutapatieto sisältää henkilöön yhdistettävissä olevia tietoja, jos järjestelmään tallennetaan tietoja pankki-/luottokortin numerosta tai esim. laskulla olevia tietoja tavarapalvelun sisällöstä tai toimitusositteista.

Henkilötietojen suojasta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2016/679. Asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta ja se sisältää jonkin verran kansallista liikkumavaraa.

Tietosuojasetuksen johdosta myös kansallinen yleissääntely tulee uudistumaan. Tällä hetkellä ei ole täsmällistä tietoa kansallisen sääntelyn sisällöstä.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään pykälän 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Sääntelyssä tulee ottaa huomioon perusoikeusjärjestelmän kokonaisuus ja perustuslakivaliokunnan tulkinnan mukaisesti huomioon tulee ottaa mm. rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien tietojen sisältö, sallitut käyttötarkoitukset, tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden välityksellä, tietojen säilytysaika ja rekisteröidyn oikeusturva (mm. PeVL 49/2016, 71/2014, 54/2010). Tällä hetkellä ei ole tiedossa tuleeko tietosuojasetus muuttamaan valiokunnan tulkintaa.

Tietosuojasetuksen osalta tulee huomioida henkilötietojen hyväksyttävän käsittelyn tarkoitus (6 artikla), josta pitää säätää lailla (vrt. toimivalta).

Fiskaaliseen kassajärjestelmään tietoja kerää ja niistä vastaa ensisijaisesti yritys. Verohallinto kerää yrityksen tiedoista verotusta ja valvontaa varten tarvitsemansa tietoterät.

³¹ Lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 20) kohdan mukaisesti salassa pidettäviä ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liike- tai ammattisalaisuudesta, samoin kuin sellaiset asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta yksityisen elinkeinotoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa, ja kysymys ei ole kuluttajien terveyden tai ympäristön terveellisuuden suojaamiseksi tai toiminnasta haittaa kärsivien oikeuksien valvomiseksi merkityksellisistä tiedoista tai elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia ja niiden hoitamista koskevista tiedoista.

Verohallinnon osalta fiskaalisessa kassajärjestelmässä ei käsitellä 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja (rotu tai etninen alkuperä, poliittiset mielipiteet, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettiset tai biometriset tiedot, terveyttä koskevat tiedot taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevat tiedot). Huomattavaa on, että esimerkiksi Sote-yrityksissä tai apteekeissa tällaisia tietoja voi olla, jos yhdistetään ostetut artikkelit tai palvelut maksuvälineen haltijaan.

EU:n tietosuoja-asetuksen perusteella pohdittavia kysymyksiä ovat mm:

- Rekisteröidyn oikeudet ja pääsy omiin tietoihin 12 – 15 artiklan mukaan;
- Fiskaalisessa kassajärjestelmässä informointi ja läpinäkyvyys;
- Pääsy omiin tietoihin voidaan rajoittaa kansallisesti ja tällaisen fiskaalisen kassajärjestelmän osalta se on perusteltua (23 artikla);
- Profiloinnin ja automaattisen käsittelyn kieltö (22 artikla). Profiloinnin käsite on laaja ja jos henkilötietoja on, niin todennäköisesti mahdollisessa aineiston analyysissä myös henkilötiedot ovat analyysitoimenpiteiden kohteena. Profiloinnista tulee säännellä erikseen 23 artiklan mukaisesti;
- Henkilötietojen käsittelijä – rekisterinpitäjä (4 luku). Tämä riippuu paljolti miten järjestelmä tehdään ja rekisterinpito järjestetään;
- Kaikki rekisterinpitäjän muodolliset velvoitteet ja lisäksi tämänkaltaiseen järjestelmään liittyy myös todennäköisesti vaikutusten arviointi (35 artikla).³²

---

³² Taito von Konow lausunto 1.12.2017, Verohallinnon hallinto- ja oikeusyksikkö.

5 YHTEENVETO

Suomen lainsäädännössä ei ole säädetty kassajärjestelmien tai kassalaitteiden vähimmäisvaatimuksista, käytöstä ja niiden ominaisuuksista. Verohallinnon työryhmä esittää, että Suomessa otettaisiin käyttöön ohjelmistopohjainen reaaliaikainen kassajärjestelmä (fiskaalinen kassajärjestelmä), joilla olisi laaja soveltamisala eri toimialoilla. Uudistuksella varmistettaisiin, että Verohallinto saisi tiedot myyntitapahtumista välittömästi myyntihetkellä. Soveltamisalaa olisi mahdollista laajentaa koskemaan myös yrityksiä välistä kauppaaja alustataloutta.

Kassajärjestelmiä koskeva uudistus edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia, joissa mm. määriteltäisiin yritysten ja Verohallinnon oikeudet sekä velvollisuudet. Myös tietosuojaan liittyvät kysymykset tulisi määritellä. Tässä raportissa kuvataan keskeisiä lainsäädännön muutostarpeita.

Tulonsalaukset harmaan talouden tekotapana aiheuttavat verovajetta. Käteisillä toimialoilla ohimyynti tapahtuu yksinkertaisimmillaan jättämällä myyntitapahtuma osittain tai kokonaan kirjaamatta kassalaitteeseen tai -järjestelmään ja kirjanpitoon. Mahdollista on myös muuttaa tai poistaa myyntitapahtumia kassalaitteen myyntirekisteristä ennen kirjanpitoon viettäviä myyntiraporttia. Tulonsalauksissa myyntitapahtumien aukoton yhteys kirjanpitoon katkeaa.

Selvityksessä on tutkittu eri toteutusmallien avulla kuinka suurta yritysjoukkoa kassalaitteiden ja -järjestelmien fiskalisointi mahdollisesti koskisi ja minkälaisia velvoitteidenhoitoon liittyviä ominaisuuksia lain piiriin kuuluvilla yrityksillä on. Yritysten lukumäärää on tutkittu kolmella eri toimialajoukolla: 1.) majoitus- ja ravitsemistoimialan yritykset, 2.) muu palvelutoiminta ja 3.) muut toimialaluokituksen mukaan loppukuluttajalle käteiskauppaa käyvät yritykset. Majoitus- ja ravitsemistoimiala käsittää 13 458 yritystä, muu palvelutoiminta 27 214 yritystä ja muut käteiset toimialat 133 663 yritystä eli kokonaisuudessaan yhteensä 174 335 yritystä.

Vaikutukset ja kustannukset

Fiskaalinen kassajärjestelmä maksaa itsensä alle vuodessa kohonneina verotuloina. Fiskaalisen kassajärjestelmän käyttöönotto on tutkimusmaissa parantanut verokertymää ja markkinoiden kilpailuneutraliteettia. Yrittäjien toimintaedellytykset markkinoilla ovat parantuneet.

Verotulojen lisäykseksi Suomessa on laskelmien perusteella odotettavissa 120 - 140 miljoonaa euroa. Vastaavasti ensimmäisen vuoden kustannuksiksi elinkeinolla on odotettavissa 120 - 140 miljoonaa euroa. Yritysten vuotuiset ylläpitokustannukset ovat 25 - 30 miljoonaa euroa sisältäen korvausinvestoinnit. Järjestelmän perustamiskustannukset Verohallinnolle olisivat noin 20 miljoonaa euroa ja vuotuiset ylläpitokustannukset 4 - 6 miljoonaa euroa.

Fiskaalisen kassajärjestelmän hyötyjä ovat välitön verotulojen kasvu ja harmaan talouden torjunnan edellytysten parantuminen, valvonnan kehittyminen ja kilpailuneutraliteetin turvaaminen. Positiivisia vaikutuksia ovat myös parantunut kansantalouden tilinpito ja tuki rakenteellisen kuittidatan käytölle liike-elämässä.

Fiskaaliset kassajärjestelmät luovat edellytyksiä vastata myös sähköisen kaupan ja ns. alustatalouden verotuksellisiin haasteisiin sekä edistävät mahdollisesti maksamisessa tapahtuvien kehitysaskelten toteutumista.

Lainsäädäntö

Fiskaalisesta kassajärjestelmästä on säädettävä omalla lainsäädännöllä, koska se ei tehtävänä sisälly Verohallinnon nykyiseen laissa säädettyyn tehtävään. Lisäksi järjestelmällä kerättävien tietojen osalta on tutkittava, ettei tule ristiriitoja EU:n 2016/679 henkilötietosuojasetuksen kanssa.

Fiskaalisen kassajärjestelmän lainsäädännön luominen aiheuttaa muutostarpeita useaan lakiin.

SELVITYKSESSÄ KÄYTETYT LUOKITTELUT

LIITE 1

OIKEUDELLINEN MUOTO

Luokiteltava tieto: Verohallinnon käyttämä oikeudellinen muoto, poimintahetken tieto

Luokittelu:

Elinkeinonharjoittaja: Luonnollinen henkilö, joka on elinkeinonharjoittaja.

Henkilöyhtiö: Avoin yhtiö, Kommandiittiyhtiö

Osakeyhtiö: Osakeyhtiö

Yhdistys tai säätiö:

Yhdistys: Aatteellinen yhdistys, Erityislainsäädäntöön perustuva yhdistys, Keskinäinen (vahin-ko)vakuutusyhdistys, Metsänhoitoyhdistys, Osuuspankki, Osuuskunta, Vakuutuskassa, Työttömyyskassa, Muu taloudellinen yhdistys, Muu yhdistys

Säätiö: Säätiölain mukainen säätiö, Säästöpankki, Säädekirjalla perustettu eläkesäätiö, Työeläkekassa, Hypoteekkiyhdistys, Muu säätiö

Muut yhtiömuodot:

Muu yhtiö: Asunto-osakeyhtiö, Laivanisännistöyhtiö, Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö, Muu kiinteistöosakeyhtiö
Julkisyhteisö: Valtio ja sen laitokset, Kunta, Kuntayhtymä, Ahvenanmaan maakunta ja sen virastot, Ev.lut.

kirkko, Ortodoksinen kirkko, Rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta, Ylioppilaskunta tai osakunta, Erillishallinnollinen valtion laitos, Muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö

VH:n rekisteröintiyksikkö = Verohallinnon rekisteröintiyksikkö: Yhteisetuudet (esim. kalastuskunta), Verotusyhdistymä, Muu yhteisvastuullinen pidätysvelvollinen, Kotimainen tai ulkomainen kuolinpesä, Konkurssipesä, Yhteismetsä, Elinkeinoyhtymä, Muu verotuksen yksikkö

Liikelaitos: Valtion liikelaitos, Kunnallinen liikelaitos, Kuntainliiton liikelaitos, Ahvenanmaan liikelaitos

Ulkomainen: Ulkomainen yhteisö, Ulkomaisen yhteisön sivuliike Suomessa

Luokittelematon: Muut oikeudelliset muodot, jotka eivät kuulu mihinkään edellisistä luokista ja ne, joilta oikeudellinen muoto tieto puuttuu.

TOIMIALALUOKITUS

Luokiteltava tieto: toimialakoodi, poimintahetken tieto

Luokittelu perustuu Tilastokeskuksen ylläpitämään TOL 2008 -toimialaluokitukseen.

Pääloukat:

A Maatalous, metsätalous ja kalatalous (01-03)

01 Kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut

02 Metsätalous ja puunkorjuu

03 Kalastus ja vesiviljely

B Kaivostoiminta ja louhinta (05-09)

05 Kivihillen ja ruskohillen kaivu

06 Raakaöljyn ja maakaasun tuotanto

07 Metallimalmien louhinta

08 Muu kaivostoiminta ja louhinta

09 Kaivostoimintaa palveleva toiminta

C Teollisuus (10-33)

10 Elintarvikkeiden valmistus

11 Juomien valmistus

12 Tupakkatuotteiden valmistus

13 Tekstiilien valmistus

14 Vaatteiden valmistus

15 Nahan ja nahkatuotteiden valmistus

16 Sahatavaran sekä puu- ja korkkituotteiden valmistus (pl. huonekalut); olki- ja punontatuotteiden valmistus

17 Paperin, paperi- ja kartonkituotteiden valmistus

18 Painaminen ja tallenteiden jäljentäminen

19 Kocsin ja jalostettujen öljytuotteiden valmistus

20 Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus

21 Lääkeaineiden ja lääkkeiden valmistus

22 Kumi- ja muovituotteiden valmistus

23 Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus

24 Metallien jalostus

25 Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)

26 Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus

27 Sähkölaitteiden valmistus

28 Muiden koneiden ja laitteiden valmistus

- 29 Moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistus
- 30 Muiden kulkuneuvojen valmistus
- 31 Huonekalujen valmistus
- 32 Muu valmistus
- 33 Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus
- D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta (35)**
- 35 Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta
- E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito (36-39)**
- 36 Veden otto, puhdistus ja jakelu
- 37 Viemäri- ja jätevesihuolto
- 38 Jätteen keruu, käsittely ja loppusijoitus; materiaalien kierrätys
- 39 Maaperän ja vesistöjen kunnostus ja muut ympäristönhuoltopalvelut
- F Rakentaminen (41-43)**
- 41 Talonrakentaminen
- 42 Maa- ja vesirakentaminen
- 43 Erikoistunut rakennustoiminta
- G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus (45-47)**
- 45 Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus
- 46 Tukku- ja vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)
- 47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)
- H Kuljetus ja varastointi (49-53)**
- 49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus
- 50 Vesiliikenne
- 51 Ilmaliikenne
- 52 Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta
- 53 Posti- ja kuriiritoiminta
- I Majoitus- ja ravitsemistoiminta (55-56)**
- 55 Majoitus
- 56 Ravitsemistoiminta
- J Informaatio ja viestintä (58-63)**
- 58 Kustannustoiminta
- 59 Elokuva-, video- ja televisio-ohjelmatuotanto, äänitteiden ja musiikin kustantaminen
- 60 Radio- ja televisiotoiminta
- 61 Televiestintä
- 62 Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta
- 63 Tietopalvelutoiminta
- K Rahoitus- ja vakuutustoiminta (64-66)**
- 64 Rahoituspalvelut (pl. vakuutus- ja eläkevakuutustoiminta)
- 65 Vakuutus-, jälleenvakuutus- ja eläkevakuutustoiminta (pl. pakollinen sosiaalivakuutus)
- 66 Rahoitusta ja vakuuttamista palveleva toiminta
- L Kiinteistöalan toiminta (68)**
- 68 Kiinteistöalan toiminta
- M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (69-75)**
- 69 Lakiasia- ja laskentatoimen palvelut
- 70 Pääkonttorien toiminta; liikkeenjohdon konsultointi
- 71 Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi
- 72 Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen
- 73 Mainostoiminta ja markkinatutkimus
- 74 Muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle
- 75 Eläinlääkintäpalvelut
- N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (77-82)**
- 77 Vuokraus- ja leasingtoiminta
- 78 Työllistämistoiminta
- 79 Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta; varaupalvelut
- 80 Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut
- 81 Kiinteistön- ja maisemanhoito
- 82 Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle
- O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus (84)**
- 84 Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus
- P Koulutus (85)**
- 85 Koulutus
- Q Terveys- ja sosiaalipalvelut (86-88)**
- 86 Terveyspalvelut
- 87 Sosiaalihuollon laitospalvelut
- 88 Sosiaalihuollon avopalvelut
- R Taiteet, viihde ja virkistys (90-93)**
- 90 Kulttuuri- ja viihdetoiminta
- 91 Kirjastojen, arkistojen, museoiden ja muiden kulttuurilaitosten toiminta
- 92 Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut
- 93 Urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut

S Muu palvelutoiminta (94-96)

- 94 Järjestöjen toiminta
- 95 Tietokoneiden, henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjaus
- 96 Muut henkilökohtaiset palvelut

T Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön (97-98)

- 97 Kotitalouksien toiminta kotitaloustyöntekijöiden työnantajina
- 98 Kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön

U Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta (99)

- 99 Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta

X Toimiala tuntematon 0

- 00 Toimiala tuntematon

ALUE

Luokiteltava tieto: asuinkuntanumero, poimintahetken tieto
Maakunnat on järjestetty suuralueittain.

Suuralueet: 1 Uusimaa, 2 Muu Etelä-Suomi, 3 Länsi-Suomi, 4 Itä-Suomi, 5 Pohjois-Suomi, 6 Ahvenanmaa, 7 Ulkomaat, 8 Vanha kunta

- Suuralueluokitus on yhdistetty Tilastokeskuksen käyttämistä suuralueluokituksista vuosilta 2011 ja 2015.
- Tilastokeskuksen vuoden 2011 suuralueluokitus: 1 Etelä-Suomi, 2 Länsi-Suomi, 3 Itä-Suomi, 4 Pohjois-Suomi, 5 Ahvenanmaa – Åland
- Tilastokeskuksen vuoden 2015 suuralueluokitus: 1 Helsinki-Uusimaa, 2 Etelä-Suomi, 3 Länsi-Suomi, 4 Pohjois- ja Itä-Suomi, 5 Ahvenanmaa – Åland

REKISTERÖINTI**Kaupparekisteri**

Luokiteltava tieto: kaupparekisteri rekisteröintipvm, kaupparekisteri lakkaamisipvm, poimintahetken tieto
Pääsääntöisesti kaikkien yritysten on ilmoitettava kaupparekisteriin. Yritysten on myös ilmoitettava kaupparekisteritietojensa muutokset ja useimpien yritysten on toimitettava tilinpäätöstietonsa kaupparekisteriin. Yksityisen elinkeinonharjoittajan ei ole pakko rekisteröityä kaupparekisteriin.

Ennakkoperintärekisteri

Luokiteltava tieto: ennakkoperintärekisterikausi alkupvm, ennakkoperintärekisterikausi loppupvm, poimintahetken tieto

Ennakkoperintärekisteriin voidaan merkitä verovelvollinen, joka harjoittaa elinkeinotoimintaa, maataloutta tai muuta tulonhankkimistoimintaa. Rekisteröinnin edellytyksenä on myös, että ennakkoperintärekisteriin hakeutuvalla luonnollisella henkilöllä, yhtymällä, yhteisöllä, yhtymää tai yhteisöä johtavalla tai hänen nyt tai aiemmin johtamallaan muulla yhtymällä tai yhteisöllä ei ole olennaisia verotukseen tai kirjanpitoon liittyvien velvollisuuksien laiminlyöntejä.

Työnantajarekisteri

Luokiteltava tieto: säännöllinen työnantaja rekisterikausi alkupvm, säännöllinen työnantaja rekisterikausi loppupvm, poimintahetken tieto
Työnantaja, joka aloittaa säännöllisen palkanmaksun, on velvollinen ilmoittautumaan työnantajarekisteriin.

Satunnainen työnantaja

Luokiteltava tieto: satunnainen työnantaja rekisterikausi alkupvm, satunnainen työnantaja rekisterikausi loppupvm, poimintahetken tieto
Satunnainen työnantaja maksaa satunnaisesti palkkaa ja antaa kausiveroilmoituksen palkanmaksukuukaudelta.

Liiketoiminnasta alv-velvollinen

Luokiteltava tieto: liiketoiminnasta arvonlisäverovelvollinen rekisterikausi alkupvm, liiketoiminnasta arvonlisäverovelvollinen rekisterikausi loppupvm, poimintahetken tieto
Liiketoiminnanharjoittajan, jonka liikevaihto on yli 8 500 euroa vuoden aikana, tulee ilmoitettava arvonlisäverovelvolliseksi.

Kiinteistön käyttöoikeuden luovuttamisesta alv-velvollinen

Luokiteltava tieto: kiinteistön käyttöoikeuden luovuttamisesta arvonlisäverovelvollinen rekisterikausi loppupvm, poimintahetken tieto

Alkutuotannosta alv-velvollinen

Luokiteltava tieto: alkutuotannosta arvonlisäverovelvollinen rekisterikausi alkupvm, alkutuotannosta arvonlisäverovelvollinen rekisterikausi loppupvm, poimintahetken tieto

TOIMINTA-AIKA

Toiminta-aika = (1) toimivilla tarkasteluhetken ja pienimmän aloituspäivän erotuksena ja (2) toimimattomilla suurimman lopetuspäivän ja pienimmän aloituspäivän erotuksena. Toiminnan aloitus ja lopetuspäivät perustuvat toimivuutta ilmaisevien rekisterien tietoihin (ennakkoperintärekisteri, alv-rekisteri (liiketoiminta, kiinteistön käyttöi-keuden luovutus, alkutuotanto), työnantaja tai satunnainen työnantaja. Poimintahetken tieto

TOIMINNAN LAAJUUS

Liikevaihto

Luokiteltava tieto: liikevaihto, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Liikevaihto = Varsinaisen toiminnan myyntituotot, joista on vähennetty myönnetty alennukset ja arvonnlisävero sekä muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. Liikevaihtoon sisältyvät erät vaihtelevat toimialakohtaisesti. Liikevaihtoon luetaan kuitenkin aina vaihto-omaisuudesta saadut tuotot.

Jos (vero-) vuoden aikana päättyy kaksi tai useampaa tilikautta, liikevaihto on tilikausilta ilmoitettujen liikevaihtojen summa.

Tase

Luokiteltava tieto: taseen loppusumma, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Taseen loppusumma = Yhtiön varojen kirjanpitoarvo tilinpäätöshetkellä, varat eli vastaavaa-puolen summa.

Jos (vero-) vuoden aikana päättyy kaksi tai useampaa tilikautta, tase on verovuoden viimeisen tilikauden taseesta.

Maksetut palkat

Luokiteltava tieto: tuloslaskelman palkat ja palkkiot, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Tuloslaskelman Palkat ja palkkiot -kohta ei sisällä mm. luontaiseduista yhtiölle aiheutuneita todellisia kustannuksia, jotka kirjataan asianomaisiin kulueriin. Myös aktivoidut palkkamenot eivät ole tässä mukana. Palkkoja on voitu aktivoida mm. aineettomiin oikeuksiin, pitkävaikutteisiin menoihin sekä käyttöomaisuusrakennuksiin. Summa sisältää myös rajoitetusti verovelvollisille maksetut palkat ja palkkiot.

Jos (vero-) vuoden aikana päättyy kaksi tai useampaa tilikautta, palkat ja palkkiot on tilikausilta ilmoitettujen palkkojen summa.

Palkansaajien lukumäärä

Luokiteltava tieto: palkansaajien lukumäärä, viimeisin saatavissa oleva kalenterivuosi

Palkansaajien lukumäärä = vuosi-ilmoituksen palkansaajien lukumäärä kalenterivuodelta, ei kerro työntekijöiden lukumäärää tietyllä hetkellä.

VEROTUKSEN ILMOITUSVELVOLLISUUS

Arvioverotus: tulovero, alv ja työnantajamaksut

Luokiteltava tieto: välitön verotus, arvioverotuksen syy, ALV-arvio kpl, TA-arvio kpl, viimeisin saatavissa oleva vero- tai kalenterivuosi

Arvio yhdessä tai useammassa verolajissa

Jos kausiveroilmoitusta ei ole annettu määräajassa, Verohallinto arvioi kohdekauden veron määrän ja kehottaa verovelvollista antamaan ilmoituksen. Jos verovelvollinen ei arvioesityksestä huolimatta anna ilmoitusta, määrätään kohdekauden verot maksettavaksi arvioesityksen mukaisesti. Kohdekauden veron määrä voidaan arvioida myös silloin, kun tiedot on annettu puutteellisina tai ristiriitaisina.

Arvioverotus: tulovero

Luokiteltava tieto: välitön verotus, arvioverotuksen syy, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Syitä arvioverotuksen toimittamiseen:

- Asiakas ei ole jättänyt verovuoden veroilmoitusta.
- Jätetty verovuoden veroilmoitus on epäluotettava.
- Verovuoden arvioverotus valvontatietojen perusteella.
- Verovuoden arvioverotus rahoitusvajeen perusteella.

Arvioverotus: alv

Luokiteltava tieto: ALV-arvio kpl, viimeisin saatavissa oleva kalenterivuosi

Jos kausiveroilmoitusta ei ole annettu määräajassa, Verohallinto arvioi kohdekauden veron määrän ja kehottaa verovelvollista antamaan ilmoituksen. Jos verovelvollinen ei arvioesityksestä huolimatta anna ilmoitusta, määrätään kohdekauden verot maksettavaksi arvioesityksen mukaisesti. Kohdekauden veron määrä voidaan arvioida myös silloin, kun tiedot on annettu puutteellisina tai ristiriitaisina.

Arvioverotus: työnantajamaksut

Luokiteltava tieto: TA-arvio kpl, viimeisin saatavissa oleva kalenterivuosi

Jos kausiveroilmoitusta ei ole annettu määräajassa, Verohallinto arvioi kohdekauden veron määrän ja kehottaa verovelvollista antamaan ilmoituksen. Jos verovelvollinen ei arvioesityksestä huolimatta anna ilmoitusta, määrät-

tään kohdekauden verot maksettavaksi arvioesityksen mukaisesti. Kohdekauden veron määrä voidaan arvioida myös silloin, kun tiedot on annettu puutteellisina tai ristiriitaisina.

VEROTUKSEN MAKSUPUUTTEET

Verojäämä ja maksusuunnitelma

Verojäämä = erääntyneiden verojen maksamatta oleva perimiskelpoinen yhteismäärä tarkasteluhetkellä. Verojäämä eli perimiskelpoinen kokonaisverovelka ei sisällä eriä, joiden perimiskelpoinen kokonaisverovelka on alle pienimmän perittävän määrän tai eriä, joilla on lykkäys. Verojäämä sisältää myös mm. veronkorotukset ja –lisäykset, mutta ei verotilin huomautussaldoa (eli lyhytaikaista piilevää verovelkaa). Verojäämä tietoon on lisätty viivästysseuraamukset. Vero ei näy maksupuutteissa, mikäli muutoksenhakuviranomainen tai tuomioistuimien on antanut sille täytäntöönpanon kiellon tai keskeytyksen (TPK). TPK:n määrä vähennetään perimiskelpoisesta kokonaisverovelasta, jos erä on osittaisessa TPK:ssa. Jos erä on kokonaan TPK:ssa, erää ei lasketa perimiskelpoiseen kokonaisverovelkaan. Johtuen mahdollisista kirjaamattomista maksuista (vrt. pankin maksu- ja arvopäivät) sekä Verohallinnon järjestelmäviiveestä, velkatieto on 10 päivän takaa.

Maksujärjestely on Verohallinnon ja verovelvollisen tekemä sopimus verovelan maksamisesta

Verotilin alijäämä

Luokiteltava tieto: verotilin alijäämä, poimintahetken tieto

Verotilin alijäämä = verotilin negatiivinen saldo, jota ei ole vielä siirretty perintään

TILINPÄÄTÖKSEN AVAINLUKUJA

Kannattavuus

Kannattavuus = tilikauden tulos/liikevaihto, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Liikevaihtoon suhteutettu tulos kuvaa kannattavuutta. Avainluvut on johdettu Verohallinnolle toimitetun tilinpäätöksen luvuista ja toimialakohtaista korjausta ei ole siten tehty.

Verotuksen päättymisen jälkeen tapahtuneita muutoksia ei ole huomioitu luvuissa.

Tilikauden tulos (tilikauden voitto/tappio) = Toiminnan taloudellinen tulos ja sen kehitys kuvaa tulo- ja menojen riittävyyttä velvoitteidenhoitoon. Tilikauden voitto varmistaa toiminnan jatkuvuutta, kun taas tilikauden tappiollisuus vähentää organisaation omaa pääomaa ja vähentää yrityksen rahoitusmahdollisuuksia.

Liikevaihto = Varsinaisen toiminnan myyntituotot, joista on vähennetty myönnetty alennukset ja arvonnäkövero sekä muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. Liikevaihtoon sisältyvät erät vaihtelevat toimialakohtaisesti. Liikevaihtoon luetaan kuitenkin aina vaihto-omaisuudesta saadut tuotot. Jos (vero-) vuoden aikana päättyy kaksi tai useampaa tilikautta, liikevaihto on tilikausilta ilmoitettujen liikevaihtojen summa.

Ohjearvot: hyvä yli 10 %, tyydyttävä 5–10 %, heikko alle 5 %. Ohjearvoina on käytetty Yritystutkimusneuvottelukunta ry:n luokitusta.

Velkaantumisasaste

Velkaantumisasaste = velat/oma pääoma, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Velan määrään suhteutettu oma pääoma kuvaa pitkän tähtäimen maksuvalmiutta. Avainluvut on johdettu Verohallinnolle toimitetun tilinpäätöksen luvuista ja toimialakohtaista korjausta ei ole siten tehty.

Verotuksen päättymisen jälkeen tapahtuneita muutoksia ei ole huomioitu luvuissa.

Oma pääoma = Oma pääoma ja sen kehitys kuvaa yrityksen kykyä selviytyä velvoitteistaan, vaikka toiminta olisi tappiollista. Oma pääoma voi olla Oy:ssä joko sidottua tai vapaata. Osakeyhtiöissä puhutaan osakepääomasta, osuuskunnissa osuuspääomasta ja henkilöyhtiöissä yhtiömiesten pääomasta jne. Jos yhtiön oma pääoma on negatiivinen, on siitä tehtävä ilmoitus Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään kaupparekisteriin.

Velat = Velat voivat olla joko lyhytaikaisia (alle 1 vuoden erääntyviä) tai pitkäaikaisia. Velat eritellään taseessa seuraavasti: Joukkovelkakirjalainat, Vaihtovelkakirjalainat, Lainat rahoituslaitoksilta, Eläkelainat, Saadut ennakot, Ostovelat, Velat saman konsernin yrityksille, Velat omistusyhteisyrityksille, Muut velat ja Siirtovelat. Velkoihin (vieras pääoma) liittyy takaisinmaksu ja koronmaksuvelvollisuus, joka heikentää velvoitteidenhoitokykyä.

Ohjearvot: hyvä 0.0–2.0, tyydyttävä 2.1–4.0, heikko yli 4. Ohjearvoina on käytetty Yritystutkimusneuvottelukunta ry:n luokitusta.

Maksuvalmius

Maksuvalmius = rahoitusomaisuus/lyhytaikaiset velat, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Lyhytaikaisten velkojen määrään suhteutettu rahoitusomaisuus kuvaa lyhyen tähtäimen maksuvalmiutta. Avainluvut on johdettu Verohallinnolle toimitetun tilinpäätöksen luvuista ja toimialakohtaista korjausta ei ole siten tehty. Verotuksen päättymisen jälkeen tapahtuneita muutoksia ei ole huomioitu luvuissa.

Rahoitusomaisuus = Sisältää rahat ja pankkisaamiset, myyntisaamiset, lainasaamiset, ennakkomaksut, siirtosäämiset ja muut rahoitusvarat.

Lyhytaikaiset velat = 12 kk:n aikana takaisinmaksettavan vieraan pääoman määrä, mm. ostovelat, ennakkomaksut, siirtovelat, rahoitusvekselit.

Ohjearvot: hyvä yli 1, tyydyttävä 0.5–1.0, heikko alle 0.5. Ohjearvoina on käytetty Yritystutkimusneuvottelukunta ry:n luokitusta.

Tappiollinen tilikausi

Luokiteltava tieto: tilikauden tulos, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Tilikauden tulos (tilikauden voitto/tappio) = Toiminnan taloudellinen tulos ja sen kehitys kuvaa tulo- ja menorahoituksen riittävyyttä velvoitteidenhoitoon. Tilikauden voitto varmistaa toiminnan jatkuvuutta, kun taas tilikauden tappiollisuus vähentää organisaation omaa pääomaa ja vähentää yrityksen rahoitusmahdollisuuksia.

Negatiivinen oma pääoma

Luokiteltava tieto: oma pääoma, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Oma pääoma = Oma pääoma ja sen kehitys kuvaa yrityksen kykyä selviytyä velvoitteistaan, vaikka toiminta olisi tappiollista. Oma pääoma voi olla Oy:ssä joko sidottua tai vapaata. Osakeyhtiöissä puhutaan osakepääomasta, osuuskunnissa osuuspääomasta ja henkilöyhtiöissä yhtiömiesten pääomasta jne. Jos yhtiön oma pääoma on negatiivinen, on siitä tehtävä ilmoitus Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään kaupparekisteriin.

KÄTEISTOIMIALAT

LIITE 2

Taulukko L2.1. Toimialaluokat

Pääluokka		Nro väli	Käteis	Ei	YHT.
A	Maatalous, metsätalous ja kalatalous	(01-03)	4	45	49
B	Kaivostoiminta ja louhinta	(05-09)		17	17
C	Teollisuus	(10-33)		240	240
D	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	(35)		13	13
E	Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön...*	(36-39)		9	9
F	Rakentaminen	(41-43)		27	27
G	Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	(45-47)	87	82	169
H	Kuljetus ja varastointi	(49-53)	24	9	33
I	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	(55-56)	16		16
J	Informaatio ja viestintä	(58-63)	3	25	28
K	Rahoitus- ja vakuutustoiminta	(64-66)		20	20
L	Kiinteistöalan toiminta	(68)	2	4	6
M	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	(69-75)	11	29	40
N	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	(77-82)	16	19	35
O	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	(84)		14	14
P	Koulutus	(85)	2	13	15
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	(86-88)	8	23	31
R	Taiteet, viihde ja virkistys	(90-93)	6	10	16
S	Muu palvelutoiminta	(94-96)	14	8	22
T	Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta...**	(97-98)		3	3
U	Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	(99)		1	1
X	Toimiala tuntematon	(00)		1	1
Yhteensä			193	612	805
Osuus			24,0 %	76,0 %	100 %

* E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito

** T Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön

Taulukko L2.2. Käteistoimialaerittely

Pääluokka		Nro väli		Toimiala	
				Koodi	Selite
A	Maatalous, metsätalous ja kalatalous	(01-03)	01	01191	Koristekasvien viljely
				01300	Taimien kasvatusta ja muu kasvienlisääminen
				01430	Hevosten ja muiden hevoseläinten kasvatusta
				01499	Muu eläinten hoito
G	Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	(45-47)	45	45112	Henkilöautojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen vähittäiskauppa
				45192	Matkailuvaunujen ja muualla luokittelemattomien moottoriajoneuvojen vähittäiskauppa
				45201	Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus (pl. renkaat)
				45202	Renkaiden korjaus
				45321	Moottoriajoneuvojen osien ja varusteiden vähittäiskauppa (pl. renkaat)
				45322	Renkaiden vähittäiskauppa
				45402	Moottoripyörien sekä niiden osien ja varusteiden vähittäiskauppa
			47	45403	Moottoripyörien huolto ja korjaus
				47111	Isot supermarketit (yli 1000 m2)
				47112	Pienet supermarketit (400-1000 m2)
				47113	Valintamyymälät (yli 100 alle 400m2)
				47114	Elintarvike-, makeis- ym. kioskit (alle 100 m2)
				47191	Itsepalvelutavaratalot (yli 2500 m2)

Pääluokka	Nro väli	Toimiala	
		Koodi	Selite
		47192	Tavaratalot (yli 2500 m2)
		47199	Pienoistavaratalot ja muut erikoistumattomat myymälät (alle 2500 m2)
		47210	Hedelmien, marjojen ja vihannesten vähittäiskauppa
		47220	Lihan ja lihatuotteiden vähittäiskauppa
		47230	Kalan, äyriäisten ja nilviäisten vähittäiskauppa
		47241	Leipomotuotteiden vähittäiskauppa
		47242	Makeisten vähittäiskauppa
		47250	Alkoholi- ja muiden juomien vähittäiskauppa
		47260	Tupakkatuotteiden vähittäiskauppa
		47291	Jäätelökioskit
		47292	Luontaistuotteiden vähittäiskauppa
		47299	Muu päivittäistavaroiden erikoisvähittäiskauppa
		47301	Huoltamotoiminta
		47302	Polttoaineiden vähittäiskauppa automaateista
		47410	Tietokoneiden, niiden oheislaitteiden ja ohjelmistojenvähittäiskauppa
		47420	Televiestintälaitteiden vähittäiskauppa
		47430	Viihde-elektronikan vähittäiskauppa
		47511	Kankaiden vähittäiskauppa
		47512	Lankojen ja käsityötarvikkeiden vähittäiskauppa
		47521	Rauta- ja rakennustarvikkeiden yleisvähittäiskauppa
		47522	Maalien vähittäiskauppa
		47523	Keittiö- ja saniteettitilojen kalusteiden vähittäiskauppa
		47529	Muu rauta- ja rakennusalan vähittäiskauppa
		47531	Mattojen ja verhojen vähittäiskauppa
		47532	Tapettien ja lattianpäällysteiden vähittäiskauppa
		47540	Sähköisten kodinkoneiden vähittäiskauppa
		47591	Huonekalujen vähittäiskauppa
		47592	Sähkötarvikkeiden ja valaisimien vähittäiskauppa
		47593	Kumi- ja muovitarvikkeiden vähittäiskauppa
		47594	Taloustavaroiden vähittäiskauppa
		47595	Soittimien ja musiikkitarvikkeiden vähittäiskauppa
		47596	Lukkoseppä- ja avainliikkeet
		47599	Muulla luokittelemattomien kotitaloustarvikkeiden vähittäiskauppa
		47610	Kirjojen vähittäiskauppa
		47621	Paperi- ja toimistotarvikkeiden vähittäiskauppa
		47622	Aikakausjulkaisujen ja lehtien vähittäiskauppa
		47630	Musiikki- ja videotallenteiden vähittäiskauppa
		47641	Urheiluvälineiden ja polkupyörien vähittäiskauppa
		47642	Veneiden ja veneilytarvikkeiden vähittäiskauppa
		47650	Pelien ja leikkikalujen vähittäiskauppa
		47711	Naisten vaatteiden vähittäiskauppa
		47712	Miesten vaatteiden vähittäiskauppa
		47713	Lastenvaatteiden vähittäiskauppa
		47714	Turkisten ja nahkavaatteiden vähittäiskauppa
		47715	Lakkien ja hattujen vähittäiskauppa
		47719	Vaatteiden yleisvähittäiskauppa
		47721	Jalkineiden vähittäiskauppa
		47722	Laukkujen vähittäiskauppa
		47730	Apteekit
		47740	Terveydenhoitotarvikkeiden vähittäiskauppa
		47750	Kosmetiikka- ja hygieniatuotteiden vähittäiskauppa
		47761	Kukkien vähittäiskauppa
		47762	Kukkakioskit
		47763	Puutarha-alan vähittäiskauppa
		47764	Lemmikkieläinten, niiden ruokien ja tarvikkeidenvähittäiskauppa
		47770	Kultasepänteosten ja kellojen vähittäiskauppa

Pääluokka	Nro väli	Toimiala							
		Koodi	Selite						
				47781	Taideliikkeet				
				47782	Valokuvausalan vähittäiskauppa				
				47783	Optisen alan vähittäiskauppa				
				47784	Lastenvaunujen ja -tarvikkeiden vähittäiskauppa				
				47785	Lahjatavaroiden ja askartelutarvikkeiden vähittäiskauppa				
				47789	Muiden uusien tavaroiden vähittäiskauppa				
				47791	Antiikkiliikkeet				
				47792	Antikvariaattikauppa				
				47793	Huutokauppakamarit				
				47799	Muiden käytettyjen tavaroiden vähittäiskauppa				
				47810	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakkatuotteiden vähittäiskauppakojuista ja toreilla				
				47820	Tekstiilien, vaatteiden ja jalkineiden vähittäiskauppakojuista ja toreilla				
				47890	Muiden tavaroiden vähittäiskauppa kojuista ja toreilla				
				47911	Kirjojen, musiikki- ja videotallenteiden postimyynti ja verkkokauppa				
				47912	Vaatteiden postimyynti ja verkkokauppa				
				47913	Laajan valikoiman postimyynti ja verkkokauppa				
				47919	Muu postimyynti ja verkkokauppa				
				47990	Muu vähittäiskauppa muualla kuin myymälöissä				
				H	Kuljetus ja varastointi	(49-53)		49100	Rautateiden henkilöliikenne, kaukoliikenne
								49200	Rautateiden tavaraliikenne
49310	Paikallisliikenne								
49320	Taksiliikenne								
49391	Säännöllinen linja-autojen kaukoliikenne								
49392	Linja-autojen tilausliikenne								
49399	Muualla luokittelematon muu maaliikenteen henkilöliikenne								
49410	Tieliikenteen tavarankuljetus								
49420	Muuttopalvelut								
50101	Meriliikenteen henkilökuljetus								
50102	Rannikkovesiliikenteen henkilökuljetus								
50300	Sisävesiliikenteen henkilökuljetus								
51102	Tilauslentoliikenne								
52100	Varastointi								
52211	Linja-autoasemat								
52212	Tieliikenteen terminaalitoiminta								
52213	Maksullinen pysäköinti								
52219	Muu maaliikennettä palveleva toiminta								
52221	Satamat								
52229	Muu vesiliikennettä palveleva toiminta								
52230	Ilmaliikennettä palveleva toiminta								
52291	Huolinta ja rahtaus								
52299	Muu kuljetusvälitys								
53	53200	Muu posti-, jakelu- ja kuriiritoiminta							
I	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	(55-56)						55101	Hotellit
				55109	Motellit, matkustajakodit ja vastaavat majoitusliikkeet				
				55201	Retkeilymajat				
				55209	Lomakylät yms. majoitus				
				55300	Leirintäalueet, asuntovaunu- ja matkailuvaunualueet				
				55901	Asuntolat ja täysihoidot yms.				
				55902	Maatilamatkailu, bed & breakfast				
				55903	Lomamökkien vuokraus				
				55909	Muualla luokittelematon majoitustoiminta				
				56101	Ravintolat				
				56102	Kahvila-ravintolat				
				56103	Ruokakioskit				
				56210	Pitopalvelu				

Pääluokka	Nro väli	Toimiala	
		Koodi	Selite
			56290 Henkilöstö- ja laitosruokalat
			56301 Olut- ja drinkkibaarit
			56302 Kahvilat ja kahvibaarit
J	Informaatio ja viestintä	(58-63)	59 59140 Elokuvien esittäminen
			62 62030 Tietojenkäsittelyn ja laitteistojen käyttö- ja hallintapalvelut
			62090 Muu laitteisto- ja tietotekninen palvelutoiminta
L	Kiinteistöalan toiminta	(68)	68 68310 Kiinteistönvälitys
			68320 Kiinteistöjen isännöinti
M	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	(69-75)	69 69101 Asianajotoimistot
			69102 Lakiasiaintoimistot
			69109 Muu lakiasian palvelu
			71 71201 Autokatsastus
			71202 Muu tekninen testaus ja analysointi
			74 74102 Sisustussuunnittelu
			74201 Valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta
			74202 Valokuvien kehittäminen
			74300 Kääntäminen ja tulkkaus
			74901 Ohjelmatoimistot ja manageripalvelut
75 75000 Eläinlääkintäpalvelut			
N	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	(77-82)	77 77110 Autojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen vuokraus ja leasing
			77210 Vapaa-ajan ja urheiluvälineiden vuokraus ja leasing
			77220 Videofilmien vuokraus
			77290 Muiden henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden vuokraus ja leasing
			77320 Rakennuskoneiden ja -laitteiden vuokraus ja leasing
			77340 Vesiliikennevälineiden vuokraus ja leasing
			79 79110 Matkatoimistojen toiminta
			79120 Matkanjärjestäjien toiminta
			79900 Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut ym.
			80 80100 Yksityiset turvallisuuspalvelut
			80200 Turvallisuusjärjestelmät
			80300 Etsivätoiminta
			81 81100 Kiinteistönhoito
			81210 Kiinteistöjen siivous
			81220 Muu rakennus- ja teollisuussiivous
			81300 Maisemanhoitopalvelut
			P
85520 Taiteen ja musiikin koulutus			
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	(86-88)	86 86102 Kuntoutuslaitokset ja sairaskodit
			86210 Terveyskeskus- ja vastaavat yleislääkäripalvelut
			86220 Lääkäriasemat, yksityislääkärit ja vastaavat erikoislääkäripalvelut
			86230 Hammaslääkäripalvelut
			86901 Fysioterapia
			86902 Laboratoriotutkimukset
			86903 Kuvantamistutkimukset
			86909 Muu terveyspalvelu
R	Taiteet, viihde ja virkistys	(90-93)	90 90010 Esittävät taiteet
			90020 Esittäviä taiteita palveleva toiminta
			93 93130 Kuntokeskukset
			93210 Huvi- ja teemapuistojen toiminta
			93291 Hiihto- ja laskettelukeskukset
			93299 Muualla luokittelematon huvi- ja virkistystoiminta
S	Muu palvelutoiminta	(94-96)	95 95110 Tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden korjaus
			95120 Viestintälaitteiden korjaus
			95210 Viihde-elektronikan korjaus
			95220 Kotitalouskoneiden sekä kodin ja puutarhanlaitteiden korjaus

Pääloukka	Nro väli	Toimiala	
		Koodi	Selite
		95230	Jalkineiden ja nahkatavaroiden korjaus
		95240	Huonekalujen ja kodin kalusteiden korjaus
		95250	Kellojen ja korujen korjaus
		95290	Muiden henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjaus
	96	96012	Pesulapalvelut kotitalouksille
		96021	Parturit ja kampaamot
		96022	Kauneudenhoitopalvelut
		96030	Hautaustoimistojen palvelut
		96040	Kylpylaitokset, saunat, solariumit yms. palvelut
		96090	Muulla luokittelemattomat henkilökohtaiset palvelut

KÄTEISTOIMIALAN YRITYKSET JOTKA EIVÄT OLE ALV-REKISTERISSÄ

LIITE 3

Neljäosa (43 764) käteistoimialojen yrityksistä ei ollut alv-rekisterissä. Lähes 98 prosenttia näistä (42 768) oli kuitenkin merkitty ennakkoperintärekisteriin. Työnantajarekisteriin oli merkitty vain 12 prosenttia (5 235).

Yrityksistä 80,6 prosenttia oli elinkeinonharjoittajia, 11,6 prosenttia osakeyhtiöitä, 2,7 prosenttia henkilöyhtiöitä ja 4,7 prosenttia yhdistyksiä.

Yritysjoukon liikevaihto oli vuonna 2015 yhteensä yli 1,9 miljardia euroa. Yritysten liiketoiminta oli pientä. Liikevaihto tieto puuttui tai oli alle 100 000 euroa kaikkiaan 39 616 eli 90,5 prosentilla yrityksillä. Alle 100 tuhatta euroa liikevaihdoltaan olevien yritysten kokonaisliikevaihto oli vuonna 2015 lähes 499 miljoonaa euroa. Yli 10 000 euron liikevaihtoon ylsi 15 220 yritystä, joista 12 882 (84,6 %) toimi sosiaali- ja terveystalouden toimialalla.

Yritysjoukosta oli verojäämiä 6,1 prosentilla. Verojäämän määrä oli yli 8 miljoonaa euroa, josta 5,8 miljoonaa euroa oli toimijoilla, joilla verojäämän määrä oli yli 5 000 euroa eikä ollut voimassa olevaa maksusuunnitelmaa.

Lähes puolet (21 061) yrityksistä toimi sosiaali- ja terveystalouden alalla, jossa tietyin ehdoin ei ole arvonlisäverovelvollisuutta. Suurimmat toimintasektorit olivat lääkäriasemat, muut terveystaloudet, fysioterapia ja hammaslääkäripalvelut. Kaikista sosiaali- ja terveystaloudetoimialan yrityksistä (26 315) vain 20 prosenttia oli arvonlisäverovelvollisten rekisterissä.

Valtion tai kunnan ylläpitämässä terveydenhuollon yksikössä annettu hoito on arvonlisäverotonta. Verosta on vapautettu myös sellainen yksityinen terveyden- ja sairaanhoito, joka kuuluu yhteiskunnan valvonnan piiriin. Yksityisen palveluntuottajan myymät terveyden- ja sairaanhoitopalvelut ovat verottomia, jos palveluntuottaja on merkitty yksityisten terveydenhuollon palvelujen antajien rekisteriin.

Verottomia ovat vain sellaisten palveluiden myynti, jotka ovat terveyden- tai sairaanhoitoa. Rekisteriin merkityn terveydenhuollon ammattihenkilön myymät palvelut ovat verottomia, jos hänet on merkitty itsenäisten ammatinharjoittajien rekisteriin. Lisäksi edellytetään, että ammattihenkilön myymät hoitopalvelut ovat sellaisia, joiden antamiseen hänen ammatihenkilönä saamansa koulutus antaa pätevyyden. Siten esimerkiksi jalkahoito on verotonta vain, kun hoidon antajana on rekisteröity jalkaterapeutti tai jalkojenhoitaja.

Terveydenhuollon ammattihenkilön antama terveyden- ja sairaanhoito on verotonta, vaikka palvelujen myyjänä olevaa yhtiötä ei ole merkitty yksityisten palveluntuottajien rekisteriin.³³

Yritysten 43 764 lukumäärä ja 1,9 miljardin euron liikevaihto osoittaa, että arvonlisärekisteröitymättömyydestä huolimatta yritysten liikevaihto ja toiminnan laajuus on merkittävä. **Alv-rekisteröimättömät yritykset pidettiin mukana kohdejoukossa.**

³³ [https://www.vero.fi/fi-](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Terveiden_ja_sairaanhoidon_arvonlisavero(12328))

[FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Terveiden_ja_sairaanhoidon_arvonlisavero\(12328\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Terveiden_ja_sairaanhoidon_arvonlisavero(12328))

ERITTELYT

LIITE 3

Taulukko L3.1. Toimialaluokat yritysten lukumäärät ja osuudet (lähde: Verohallinto 11/2016)

Pääluokka		Nro väli	Käteistoi- miala osuus	Muu kuin käteistoi- miala osuus	Yhteensä lkm
A	Maatalous, metsätalous ja kalatalous	(01-03)	1,5 %	98,5 %	80 194
B	Kaivostoiminta ja louhinta	(05-09)		100 %	1 098
C	Teollisuus	(10-33)		100 %	27 331
D	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	(35)		100 %	1 077
E	Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja...*	(36-39)		100 %	2 017
F	Rakentaminen	(41-43)		100 %	51 218
G	Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja...**	(45-47)	68,6 %	31,4 %	60 964
H	Kuljetus ja varastointi	(49-53)	98,4 %	1,6 %	22 297
I	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	(55-56)	100 %	0,0 %	13 458
J	Informaatio ja viestintä	(58-63)	5,9 %	94,1 %	16 933
K	Rahoitus- ja vakuutustoiminta	(64-66)		100 %	8 729
L	Kiinteistöalan toiminta	(68)	7,2 %	92,8 %	47 139
M	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	(69-75)	22,0 %	78,0 %	59 009
N	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	(77-82)	70,6 %	29,4 %	20 633
O	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen so...***	(84)		100 %	1 193
P	Koulutus	(85)	33,7 %	66,3 %	8 505
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	(86-88)	80,3 %	19,7 %	32 761
R	Taiteet, viihde ja virkistys	(90-93)	32,8 %	67,2 %	22 949
S	Muu palvelutoiminta	(94-96)	59,9 %	40,1 %	45 425
T	Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouk...****	(97-98)		100 %	37
U	Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	(99)		100 %	27
X	Toimiala tuntematon	(00)		100 %	871
Yhteensä			33,3 %	66,7 %	523 866

* E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito

** G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus

*** O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus

**** T Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön

Taulukko L3.2. Oikeudellinen muoto (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Oikeudellinen muoto	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelutoiminta		Muut käteistoi- mialat		Kaikki käteistoi- mialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
Elink.harj.	4 544	33,8 %	23 682	87,0 %	75 241	56,3 %	103 467	59,3 %
Henkilöyhtiö	1 660	12,3 %	1 024	3,8 %	10 090	7,5 %	12 774	7,3 %
Osakeyhtiö	6 887	51,2 %	2 369	8,7 %	44 404	33,2 %	53 660	30,8 %
Muu yhtiö	59	0,4 %			76	0,1 %	135	0,1 %
Yhdistys	144	1,1 %	83	0,3 %	2 338	1,7 %	2 565	1,5 %
Säätiö	7	0,1 %	3	0,0 %	66	0,0 %	76	0,0 %
Julkisyhteisö	3	0,0 %	3	0,0 %	24	0,0 %	30	0,0 %
VH rek.yks.	136	1,0 %	31	0,1 %	601	0,4 %	768	0,4 %
Liikelaitos								
Ulkomainen	18	0,1 %	19	0,1 %	823	0,6 %	860	0,5 %
Luokittelem.								
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Organisaatioiden oikeudellisten muotojen lukumäärät ja osuudet luokittain

Luokiteltava tieto: Verohallinnon käyttämä oikeudellinen muoto, poimintahetken tieto

Taulukko L3.3. Aluejakauma: maakunnat suuralueittain (Lähde: Verohallinto 11/2016)

SUURALUE	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelutoiminta		Muut käteistoi- mialat		Kaikki käteistoi- mialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
1 Uusimaa	4 154	30,9 %	8 224	30,2 %	42 717	32,0 %	55 095	31,6 %
2 Muu Etelä-Suomi	2 757	20,5 %	6 054	22,2 %	27 593	20,6 %	36 404	20,9 %
2 Etelä-Karjala	342	2,5 %	578	2,1 %	2 610	2,0 %	3 530	2,0 %
2 Kanta-Häme	369	2,7 %	892	3,3 %	4 095	3,1 %	5 356	3,1 %
2 Kymenlaakso	381	2,8 %	812	3,0 %	3 720	2,8 %	4 913	2,8 %
2 Päijät-Häme	446	3,3 %	964	3,5 %	4 186	3,1 %	5 596	3,2 %
2 Varsinais-Suomi	1 219	9,1 %	2 808	10,3 %	12 982	9,7 %	17 009	9,8 %
3 Länsi-Suomi	3 095	23,0 %	7 014	25,8 %	32 597	24,4 %	42 706	24,5 %
3 Etelä-Pohjanmaa	371	2,8 %	945	3,5 %	4 808	3,6 %	6 124	3,5 %
3 Keski-Suomi	597	4,4 %	1 314	4,8 %	5 727	4,3 %	7 638	4,4 %
3 Pirkanmaa	1 190	8,8 %	2 560	9,4 %	12 030	9,0 %	15 780	9,1 %
3 Pohjanmaa	410	3,0 %	894	3,3 %	4 591	3,4 %	5 895	3,4 %
3 Satakunta	527	3,9 %	1 301	4,8 %	5 441	4,1 %	7 269	4,2 %
4 Itä-Suomi	1 509	11,2 %	2 766	10,2 %	13 524	10,1 %	17 799	10,2 %
4 Etelä-Savo	469	3,5 %	700	2,6 %	3 414	2,6 %	4 583	2,6 %
4 Kainuu	191	1,4 %	337	1,2 %	1 526	1,1 %	2 054	1,2 %
4 Pohjois-Karjala	345	2,6 %	677	2,5 %	3 436	2,6 %	4 458	2,6 %
4 Pohjois-Savo	504	3,7 %	1 052	3,9 %	5 148	3,9 %	6 704	3,8 %
5 Pohjois-Suomi	1 680	12,5 %	2 829	10,4 %	14 649	11,0 %	19 158	11,0 %
5 Keski-Pohjanmaa	133	1,0 %	354	1,3 %	1 658	1,2 %	2 145	1,2 %
5 Lappi	750	5,6 %	893	3,3 %	4 696	3,5 %	6 339	3,6 %
5 Pohjois-Pohjanmaa	797	5,9 %	1 582	5,8 %	8 295	6,2 %	10 674	6,1 %
6 Ahvenanmaa	218	1,6 %	182	0,7 %	1 088	0,8 %	1 488	0,9 %
7 Ulkomaat	39	0,3 %	82	0,3 %	1 193	0,9 %	1 314	0,8 %
8 Vanha kunta	6	0,0 %	63	0,2 %	302	0,2 %	371	0,2 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet maakunnittain
Luokiteltava tieto: asuinkuntanumero, poimintahetken tieto
Maakunnat on järjestetty suuralueittain.

Taulukko L3.4. Rekisteröinti: kaupparekisteri - Toimiala (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Kaupparekisterissä	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelutoiminta		Muut käteistoi- mialat		Kaikki käteistoi- mialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
On	12 354	91,8 %	22 165	81,4 %	105 760	79,1 %	140 279	80,5 %
Ei	1 104	8,2 %	5 049	18,6 %	27 903	20,9 %	34 056	19,5 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Rekisteriin kuuluvien ja kuulumattomien organisaatioiden lukumäärät ja osuudet luokittain
Luokiteltava tieto: kaupparekisterin rekisteröintipvm ja lakkaamisipvm, poimintahetken tieto

Taulukko L3.5. Rekisteröinti: ennakkoperintärekisteri - Toimiala (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Ennakkoperintärekisterissä	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelutoiminta		Muut käteistoi- mialat		Kaikki käteistoi- mialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
On	12 333	91,6 %	25 754	94,6 %	127 301	95,2 %	165 388	94,9 %
Ei	1 125	8,4 %	1 460	5,4 %	6 362	4,8 %	8 947	5,1 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Rekisteriin kuuluvien ja kuulumattomien organisaatioiden lukumäärät ja osuudet luokittain
Luokiteltava tieto: ennakkoperintärekisterikauden alkupvm ja loppupvm, poimintahetken tieto

Taulukko L3.6. Rekisteröinti: työnantajarekisteri - Toimiala (Lähde: Verohallinto 11/2016)

	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelutoiminta		Muut käteistoi- mialat		Kaikki käteistoi- mialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
Työnantajarekisterissä	9 270	68,9 %	3 366	12,4 %	52 957	39,6 %	65 593	37,6 %
Säännöllinen työnantaja	7 326	54,4 %	1 919	7,1 %	37 841	28,3 %	47 086	27,0 %
Satunnainen työnantaja 2015	1 952	14,5 %	1 447	5,3 %	15 137	11,3 %	18 536	10,6 %
Ei ole työnantajarekisterissä	4 188	31,1 %	23 848	87,6 %	80 706	60,4 %	108 742	62,4 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Rekisteriin kuuluvien ja kuulumattomien organisaatioiden lukumäärät ja osuudet luokittain
Luokiteltava tieto: säännöllisen työnantajan rekisterikauden alkupvm ja loppupvm, poimintahetken tieto, satunnaisen työnantajan rekisterikauden alkupvm ja loppupvm, poimintahetken tieto

Taulukko L3.7. Rekisteröinti: liiketoiminnasta alv-velvollinen - Toimiala (Lähde: Verohallinto 11/2016)

	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelutoiminta		Muut käteistoi- mialat		Kaikki käteistoi- mialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
Alv-rekisterissä	12 711	94,4 %	21 861	80,3 %	95 999	71,8 %	130 571	74,9 %
Alv-rekisteri (liiketoiminta)	12 635	93,9 %	21 755	79,9 %	94 513	70,7 %	128 903	73,9 %
Alv-rekisteri (kiinteistöt)	591	4,4 %	216	0,8 %	3 674	2,7 %	4 481	2,6 %
Alv-rekisteri (alkutuottajat)	346	2,6 %	417	1,5 %	4 224	3,2 %	4 987	2,9 %
Ei ole Alv-rekisterissä	747	5,6 %	5 353	19,7 %	37 664	28,2 %	43 764	25,1 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Rekisteriin kuuluvien ja kuulumattomien organisaatioiden lukumäärät ja osuudet luokittain
Luokiteltava tieto: liiketoiminnasta arvonlisäverovelvollisen rekisterikauden alkupvm ja loppupvm, poimintahetken tieto, kiinteistön käyttöoikeuden luovuttamisesta arvonlisäverovelvollisen rekisterikauden alkupvm ja loppupvm, poimintahetken tieto, alkutuotannosta arvonlisäverovelvollisen rekisterikauden alkupvm ja loppupvm, poimintahetken tieto

Taulukko L3.8. Toiminnan laajuus: liikevaihto 2015 (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Palkkaluokka	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelutoiminta		Muut käteistoimialat		Kaikki käteistoimialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
Ei tietoa	2 955	22,0 %	4 268	15,7 %	24 775	18,5 %	31 998	18,4 %
Alle 10t€	944	7,0 %	5 884	21,6 %	24 369	18,2 %	31 197	17,9 %
10-40t€	1 360	10,1 %	9 840	36,2 %	21 558	16,1 %	32 758	18,8 %
40-100t€	1 755	13,0 %	5 528	20,3 %	22 642	16,9 %	29 925	17,2 %
100-400t€	4 115	30,6 %	1 378	5,1 %	24 639	18,4 %	30 132	17,3 %
400t-1m€	1 517	11,3 %	238	0,9 %	8 041	6,0 %	9 796	5,6 %
1-2m€	476	3,5 %	52	0,2 %	3 417	2,6 %	3 945	2,3 %
2-10m€	291	2,2 %	22	0,1 %	3 409	2,6 %	3 722	2,1 %
Yli 10m€	45	0,3 %	4	0,0 %	813	0,6 %	862	0,5 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet palkkaluokittain

Luokiteltava tieto: tuloslaskelman palkat ja palkkiot, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Taulukko L3.9. Toiminnan laajuus: maksetut palkat 2015 (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Palkkaluokka	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelutoiminta		Muut käteistoimialat		Kaikki käteistoimialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
Ei tietoa	6 006	44,6 %	24 333	89,4 %	87 417	65,4 %	117 756	67,5 %
Alle 15t€	1 909	14,2 %	1 123	4,1 %	11 189	8,4 %	14 221	8,2 %
15-100t€	3 313	24,6 %	1 358	5,0 %	21 052	15,8 %	25 723	14,8 %
100-500t€	1 877	13,9 %	362	1,3 %	11 109	8,3 %	13 348	7,7 %
500t-2m€	295	2,2 %	30	0,1 %	2 315	1,7 %	2 640	1,5 %
2-5m€	37	0,3 %	6	0,0 %	327	0,2 %	370	0,2 %
Yli 5m€	21	0,2 %	2	0,0 %	254	0,2 %	277	0,2 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet palkkaluokittain

Luokiteltava tieto: tuloslaskelman palkat ja palkkiot, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Taulukko L3.10. Toiminnan laajuus: Palkansaajien lukumäärä 2015 (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Palkansaaja-luokka	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelutoiminta		Muut käteistoimialat		Kaikki käteistoimialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
Ei palkansaajia	5 507	40,9 %	24 260	89,1 %	84 497	63,2 %	114 264	65,5 %
1-4	3 400	25,3 %	2 299	8,4 %	28 553	21,4 %	34 252	19,6 %
5-9	1 973	14,7 %	386	1,4 %	9 826	7,4 %	12 185	7,0 %
10-49	2 292	17,0 %	250	0,9 %	9 223	6,9 %	11 765	6,7 %
50-249	261	1,9 %	15	0,1 %	1 270	1,0 %	1 546	0,9 %
Yli 250	25	0,2 %	4	0,0 %	294	0,2 %	323	0,2 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet palkansaajien lukumäärän mukaan luokiteltuna

Luokiteltava tieto: palkansaajien lukumäärä, viimeisin saatavissa oleva kalenterivuosi

Taulukko L3.11. Verotuksen maksupuutteet: verojäämäluokittelu (Lähde: Verohallinto 11/2016)

	Verojäämäluokittelu	Lkm	Osuus	Euroa	Osuus
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	Ei verojäämiä	11 455	85,1 %		
	<5t€	1 206	9,0 %	1 717 489	8,5 %
	5-10t€	268	2,0 %	1 911 115	9,4 %
	10-20t€	261	1,9 %	3 745 124	18,5 %
	20-30t€	108	0,8 %	2 632 304	13,0 %
	30-100t€	143	1,1 %	7 068 276	34,8 %
	>100t€	17	0,1 %	3 224 389	15,9 %
	Yhteensä	13 458	100 %	20 298 697	100 %
Muu palvelutoim	Ei verojäämiä	23 963	88,1 %		
	<5t€	2 421	8,9 %	2 587 767	12,9 %
	5-10t€	314	1,2 %	2 209 704	11,0 %
	10-20t€	258	0,9 %	3 646 323	18,2 %
	20-30t€	102	0,4 %	2 449 131	12,2 %
	30-100t€	139	0,5 %	6 857 370	34,2 %
	>100t€	17	0,1 %	2 323 809	11,6 %
	Yhteensä	27 214	100 %	20 074 105	100 %
Muut käteistotimialat	Ei verojäämiä	119 583	89,5 %		
	<5t€	9 619	7,2 %	11 403 393	8,5 %
	5-10t€	1 614	1,2 %	11 634 005	8,7 %
	10-20t€	1 301	1,0 %	18 321 910	13,7 %
	20-30t€	569	0,4 %	13 929 510	10,4 %
	30-100t€	799	0,6 %	39 920 588	29,8 %
	>100t€	178	0,1 %	38 950 634	29,0 %
	Yhteensä	133 663	100 %	134 160 039	100 %
Kaikki käteistotimialat	Ei verojäämiä	155 001	88,9 %		
	<5t€	13 246	7,6 %	15 708 649	9,0 %
	5-10t€	2 196	1,3 %	15 754 824	9,0 %
	10-20t€	1 820	1,0 %	25 713 357	14,7 %
	20-30t€	779	0,4 %	19 010 945	10,9 %
	30-100t€	1 081	0,6 %	53 846 234	30,9 %
	>100t€	212	0,1 %	44 498 832	25,5 %
	Yhteensä	174 335	100 %	174 532 841	100 %

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet verojäämien suuruusluokittain
Luokiteltava tieto: verojäämä, poimintahetken tieto

Taulukko L3.12. Verotuksen maksupuutteet: verotilin alijäämäluokittelu (Lähde: Verohallinto 11/2016)

	Verotilin alijäämäluokittelu	Lkm	Osuus	Euroa	Osuus
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	Ei verotilin alijäämää	10 103	75,1 %		
	Yli 5t€	527	3,9 %	- 7 326 146	68,2 %
	Alle 5t€	2 828	21,0 %	- 3 409 762	31,8 %
	Yhteensä	13 458	100 %	- 10 735 908	100 %
Muu palvelutoiminta	Ei verotilin alijäämää	22 722	83,5 %		
	Yli 5t€	140	0,5 %	- 1 728 583	35,2 %
	Alle 5t€	4 352	16,0 %	- 3 181 237	64,8 %
	Yhteensä	27 214	100 %	- 4 909 820	100 %
Muut käteistomiat	Ei verotilin alijäämää	116 191	86,9 %		
	Yli 5t€	2 748	2,1 %	- 51 370 854	76,8 %
	Alle 5t€	14 724	11,0 %	- 15 497 505	23,2 %
	Yhteensä	133 663	100 %	- 66 868 359	100 %
Kaikki käteistomiat	Ei verotilin alijäämää	149 016	85,5 %		
	Yli 5t€	3 415	2,0 %	- 60 425 584	73,2 %
	Alle 5t€	21 904	12,6 %	- 22 088 504	26,8 %
	Yhteensä	174 335	100 %	- 82 514 087	100 %

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet luokittain
Luokiteltava tieto: verotilin alijäämä, poimintahetken tieto

Taulukko L3.13. Kannattavuus 2015 (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Kannattavuusluokka	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelutoiminta		Muut käteistomiat		Kaikki käteistomiat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
Ei tietoa	3 767	28,0 %	9 085	33,4 %	52 217	39,1 %	65 069	37,3 %
Alle 5 %	4 837	15,3 %	3 209	7,7 %	33 095	10,1 %	41 141	9,7 %
5-10 %	1 219	7,2 %	713	1,6 %	8 009	2,8 %	9 941	2,7 %
10 tai yli %	3 635	40,8 %	14 207	55,3 %	40 342	33,8 %	58 184	39,0 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet luokittain
Kannattavuus = tilikauden tulos/liikevaihto, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Taulukko L3.14. Velkaantumisaste 2015 (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Velkaantumisluokka	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelutoiminta		Muut käteistomiat		Kaikki käteistomiat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
Ei tietoa	3 873	28,8 %	11 354	41,7 %	59 125	44,2 %	74 352	42,6 %
Yli 4.0	4 360	32,4 %	5 237	19,2 %	26 336	19,7 %	35 933	20,6 %
2.0-4.0	845	6,3 %	889	3,3 %	6 104	4,6 %	7 838	4,5 %
0-2.0	4 380	32,5 %	9 734	35,8 %	42 098	31,5 %	56 212	32,2 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet luokittain
Velkaantumisaste = velat/oma pääoma, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Taulukko L3.15. Maksuvalmius 2015 (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Maksuvalmius- luokka	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelu- toiminta		Muut käteistöi- mialat		Kaikki käteistöi- mialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
Ei tietoa	4 741	35,2 %	13 495	49,6 %	67 340	50,4 %	85 576	49,1 %
Alle 0.5	3 039	22,6 %	5 922	21,8 %	19 980	14,9 %	28 941	16,6 %
0.5-1.0	1 810	13,4 %	2 425	8,9 %	12 515	9,4 %	16 750	9,6 %
Yli 1.0	3 868	28,7 %	5 372	19,7 %	33 828	25,3 %	43 068	24,7 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Organisaatioiden lukumäärät ja osuudet luokittain

Maksuvalmius = rahoitusomaisuus/lyhytaikaiset velat, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Taulukko L3.16. Tappiollinen tilikausi 2015 - Toimiala (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Tappiollinen tilikausi	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelu- toiminta		Muut käteistöi- mialat		Kaikki käteistöi- mialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
On	3 026	22,5 %	2 430	8,9 %	20 567	15,4 %	26 023	14,9 %
Ei	10 432	77,5 %	24 784	91,1 %	113 096	84,6 %	148 312	85,1 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Organisaatioiden, joilla tilikauden tulos on tappiollinen ja joilla tilikauden tulos ei ole tappiollinen, lukumäärät ja osuudet luokittain.

Luokiteltava tieto: tilikauden tulos, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

Taulukko L3.17. Negatiivinen oma pääoma 2015 - Toimiala (Lähde: Verohallinto 11/2016)

Negatiivinen OPO	Majoitus- ja ravitsemistoiminta		Muu palvelu- toiminta		Muut käteistöi- mialat		Kaikki käteistöi- mialat	
	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus	Lkm	Osuus
On	2 943	21,9 %	4 334	15,9 %	17 652	13,2 %	24 929	14,3 %
Ei	10 515	78,1 %	22 880	84,1 %	116 011	86,8 %	149 406	85,7 %
Yhteensä	13 458	100 %	27 214	100 %	133 663	100 %	174 335	100 %

Organisaatioiden, joilla oma pääoma on negatiivinen ja joilla oma pääoma ei ole negatiivinen, lukumäärät ja osuudet luokittain.

Luokiteltava tieto: oma pääoma, viimeisin saatavissa oleva kokonainen verovuosi

VERTAILEVA TUOTTO-/KUSTANNUSLASKELMA SUOMI, RUOTSI, NORJA

LIITE 4

Laskelmissa on käytetty lähtökohtana yrityksiä, joiden liikevaihto oli alle 10 miljoonaa euroa vuonna 2015:

2015	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	Muu palvelutoiminta	Muut käteistojen toimialat	Kaikki käteistojen toimialat
Liikevaihtoa alle 10 miljoonaa euroa				
Yritysten lkm	13 413	27 210	132 850	173 473
Liikevaihto €	3 698 318 544	1 154 706 329	30 517 723 223	35 370 748 095
Palkat ja palkkiot €	844 144 115	169 929 501	5 566 584 305	6 580 657 921
Maksut yht	445 956 397	255 152 510	4 925 351 174	5 626 460 082

Laskennassa käytetään kunkin maan omassa laskelmassaan käyttämiä prosentteja verotulon määrittämiseksi suhteutettuna Suomen talouteen.

Laskentamalli antaa tuloksen siis Ruotsin ja Norjan laskentamallilla Suomeen.

Tuottolaskelma**Taulukko L4.1. Vaikutus arvonlisäveroon kaikki toimialat**

	Sovellettu malli		Ruotsin malli		Norjan malli	
BKT kasvun ennuste		2,0 %		2,0 %		2,0 %
ALV ka. käteiset alat		20,0 %		20,0 %		20,0 %
Salatun liikevaihdon osuus		2,0 %		5,0 %		3,4 %
Lisääntyneet ostot 66 %				0,66		
Tulonsalauksen määrä 10 %						
Kaikki toimialat liikevaihto		35 370 748 095		35 370 748 095		35 370 748 095
Myynti (+20% alv)		42 444 897 714		42 444 897 714		42 444 897 714
Harmaa talous	2 %	848 897 954	5 %	2 122 244 886	3,4 %	1 443 126 522
Ostot 33,3 % lisäys harmaasta		282 683 019		1 413 415 094		
Puolet talteen 50%		283 107 468				
Harmaa - ostot				708 829 792		
ALV harmaasta 20,0 % ka.						288 625 304
ALV:n lisäys		56 621 494		141 765 958		144 312 652

Taulukko L4.2. Vaikutus välittömän verotuloon

	Sovellettu malli		Ruotsin malli		Norjan malli	
Myyntitulo						42 444 897 714
Harmaa talous		848 897 954		2 122 244 886	10 %	4 244 489 771
Yhteisöverokanta		15 %		15 %		15 %
Palkat + kirjanpitoon		65 806 579				
TA-maksut+ kirjanpitoon		16 122 612				
Lisääntyneet ostot	33,3 %	282 683 019	66,6 %	1 413 415 094	20 %	848 897 954
Netto lisäys likevaihto				590 691 493		
vähennys palkat						329 032 896
vähennys maksut						80 613 060
Nettotulos - 50%						1 492 972 931
Välitön vero lisäys		37 530 627		88 603 724		223 945 940

Taulukko L4.3. Vaikutus työnantajasuorituksiin

	Sovellettu malli		Ruotsin malli		Norjan malli	
Maksetut palkat ja palkkiot		6 580 657 921				6 580 657 921
Työnantajamaksut 2017		24,5 %				24,5 %
Harmaa talous	2 %	131 613 158	5 %		10 %	658 065 792
Työnantajamaksut		32 245 224				161 226 119
Työnantajamaksut lisäys	50 %	16 122 612	100 %		50 %	80 613 060

Taulukko L4.4. Vaikutus palkansaajien maksuihin

	Sovellettu malli		Ruotsin malli		Norjan malli	
Maksetut palkat ja palkkiot		6 580 657 921				6 580 657 921
Harmaa talous		131 613 158				51 000 099
Palkansaajan maksut 7,75 %		10 200 020				510 000 989
Palkansaajamaksukertymän lisäys	50 %	5 100 010	100 %		50 %	25 500 049

Taulukko L4.5. Vaikutus palkansaajien ennakonpidätyksiin

	Sovellettu malli		Ruotsin malli		Norjan malli	
Maksetut palkat ja palkkiot		6 580 657 921				6 580 657 921
Harmaa talous	2 %	131 613 158	5 %		10 %	658 065 792
Ennakonpidätykset 20%		26 322 632				329 032 896
Ennakonpidätys kertymän lisäys	50 %	13 161 316	100 %		50 %	65 806 579

Kustannuserittely

Taulukko L4.6. Sovellettu malli

	Euroa	Lkm	Yhteensä euroa
Kassalaitteiden määrä		200 000	
70 % voidaan päivittää		140 000	
POS-järjestelmiä 20 %		28 000	
ECR-koneet 75 %		105 000	
Muut 5 %		7 000	
POS-järjestelmän päivityskustannus	400		11 200 000
ECR-koneen päivityskustannus	400		42 000 000
Muu maksuväline päivitys	50		350 000
			53 550 000
Kassalaitteiden uusiminen 30 % laitteista		60 000	
POS-järjestelmät	2500	12 000	30 000 000
ECR-koneet	825	45 000	37 125 000
Muut	300	3 000	900 000
			68 025 000
Kokonaiskustannus kertahankintana			121 575 000

Taulukko L4.7. Ruotsin malli

Kassalaitteiden määrä	
Yritysten määrä	173 473
Kassalaitteiden keskihinta per yritys SEK	23 485
Kassalaitteiden keskihinta per yritys €	2 464
Kurssi SEK	9,5294
Yhteensä SEK	4 074 013 405
Yhteensä euroa	427 521 350
MARA euroa	33 056 118
Muut Palvelut euroa	67 058 597
Muut Käteiset euroa	327 406 636
Kokonaiskustannus kertahankintana	427 521 350

Rapport 2013:2 Krav på kassaregister sida 104

Ruotsissa yrityksen kassalaitteiden keskihinta yrityksille oli 23 485 kruunua ja hintamediaani oli 16 000 kruunua.

Taulukko L4.8. Norjan malli

Norjan laitejakauma	Euroa	Lkm	Yhteensä euroa
Kassalaitteiden määrä		200 000	
80 % voidaan päivittää		160 000	
POS-järjestelmiä 70%		112 000	61 600 000
ECR-koneet 30 %		48 000	26 400 000
POS-järjestelmän päivityskustannus	550		
ECR-koneen päivityskustannus	550		
Kassalaitteiden päivityskustannus			88 000 000
Kassalaitteiden uusiminen 20 % laitteista		40 000	
POS-järjestelmät	3 300	28 000	92 400 000
ECR-koneet	2 200	12 000	26 400 000
Kassalaitteiden uusintakustannus			118 800 000
Kokonaiskustannus kertahankintana			206 800 000

Verohallinnon kustannukset Suomessa noin 20 miljoonaa ohjelmisto ja järjestelmän luonti + 2 miljoonaa vuosittain ylläpitoon.

